

«Қазақстан қор биржасы» АҚ

Шоғыландырылған қаржылық есептілік

*2021 жылға арналған
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

МАЗМҰНЫ

Басшылықтың 2021 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және бекіту үшін жауапкершілік туралы мәлімдемесі

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

Жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есеп	1
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	2
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	3
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	4

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Қызмет сипаттамасы	5
2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері	6
3. Есеп саясатының негізгі ережелері	9
4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары	24
5. Комиссиялық кірістер	25
6. Пайыздық кірістер	25
7. Операциялық шығыстар	26
8. Салық салу	27
9. Акцияға пайда	28
10. Ақшалай қаражат және оның баламалары	28
11. Кредиттік ұйымдардағы қаражат және кері репо операциялары	29
12. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері	29
13. Инвестициялық бағалы қағаздар	29
14. Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	30
15. Қауымдастырылған компанияға инвестициялар	30
16. Негізгі құралдар	31
17. Материалдық емес активтер	32
18. Берілген аванстар	33
19. Басқа активтер мен міндеттемелер	33
20. Клирингілік қатысушылардың қаражаты	33
21. Жарғылық капитал	34
22. Келісімдік және шартты міндеттемелер	35
23. Тәуекелдерді басқару саясаты	36
24. Әділ құнды бағалау	42
25. Қаржы құралдарын өзара есепке алу	45
26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау	46
27. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар	47
28. Есептік күннен кейін болған оқиғалар	48

Басшылықтың 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған бірлестірілген қаржылық есептілікті дайындағаны және бекіткені үшін жауапкершілік туралы мәлімдемесі

Ұсынылған аудиторлық қорытындыда қамтылған аудиторлар міндеттемелерінің сипаттамасымен бірге қарастырылуға тиісті төмендегі мәлімдеме «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі – «Топ») бірлестірілген қаржылық есептілігіне қатысты басшылықтың¹ және аудиторлардың жауапкершілігін шектеу мақсатында жасалған.

«Қазақстан қор биржасы» АҚ басшылығы Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес 2021 жылғы 31 желтоқсан күнінің соңындағы жағдай бойынша оның қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қызметінің қаржылық нәтижелерін және 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы ақша қозғалысын және меншік капиталының өзгеруін дұрыс бейнелейтін бірлестірілген қаржылық есептілігін дайындауға жауапкершілік көтереді.

Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық мыналарға жауапты болады:

- есеп саясаты қағидаттарының дұрыс тандалуын және қолданылуын қамтамасыз ету;
- ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді, осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін түрде ұсыну;
- Топтың қаржылық жағдайына немесе қаржылық нәтижелеріне сол немесе басқа мәмілелердің, сондай-ақ басқа да оқиғалардың немесе жағдайлардың тигізген ықпалын ақпарат пайдаланушыларына түсінуге ХҚЕС талаптарын орындау жеткіліксіз болған жағдайларда қосымша ақпаратты ашу;
- Топтың жақын болашақта қызметін жалғастыру қабілеттілігін бағалау.

Топ басшылығы сондай-ақ мыналарға жауапты болады:

- Топта сенімді ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу мен қамтамасыз ету;
- Топтың мәмілелерін ашуға және түсіндіруге мүмкіндік беретін түрде есепті жүргізу, сондай-ақ кез келген күні Топтың қаржылық жағдайы туралы жеткілікті дәл ақпаратты ұсыну және қаржылық есептіліктің ХҚЕС талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізу;
- Топ активтерінің сақталуын қамтамасыз ету бойынша барлық ақылға қонымды ықтимал шараларын қолдану;
- қаржылық және басқа да теріс пайдалануларды анықтау және болдырмау.

Топ басшылығы 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған бірлестірілген қаржылық есептілікті шығаруға 2022 жылғы 20 сәуірде бекіткен.

Басшылықтың атынан

Алдамберген А.О.
Басқарма Төрағасы

2022 жылдың 20 сәуірі

Алматы, Қазақстан

Акымбекова С.У.
Бас бухгалтер

¹ Қазақстан Республикасының «Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы» Заңының 6-бабы 4-тармағының 2-абзацын ескере отырып, мұнда басшылық деп «Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасы түсініледі.

Тел.: +7 727 331 31 34
Факс: +7 727 331 31 35
info@bdoqz.com
www.bdoqz.com

ТОО "BDO Kazakhstan"
ул. Бухар Жырау, 23
Алматы, Қазақстан
A15A0E2

Tel: +7 727 331 31 34

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға, шоғырландырылған қаржылық есептілікке жауап беретін тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті ХҚЕС сәйкес дайындау және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателер салдарынан елеулі бұрмалаулар болмайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажетті деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашып көрсетуге және басшылық Компанияны таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниетті болған немесе оның тарату немесе қызметті тоқтатудан басқа қандай да бір өзге дұрыс баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда, қызметінің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілікті құрастыруға жауапты болады.

Корпоративті басқаруға жауап беретін тұлғалар Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты болады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитін жүргізуге аудитордың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз жосықсыз әрекеттер мен қателер салдарынан қаржылық есептіліктің мазмұнында және біздің пікіріміз қамтылатын аудиторлық қорытындыны шығаруда елеулі бұрмалаулар жоқ екеніне орынды сенімділікке қол жеткізуден тұрады. Орынды сенімділік дегеніміз сенімділіктің жоғары деңгейін білдіреді, бірақ, Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалаулар болған жағдайда, әрқашан оларды анықтаудың кепілі болып табылмайды. Бұрмалаулар жосықсыз әрекеттер мен қателер салдарынан болуы мүмкін және олар осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне жеке-жеке немесе жиынтық түрінде әсер етуі мүмкін екенін негізді түрде болжауға болса, маңызды болып саналады.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз бүкіл аудит бойында кәсіби пайымды қолданамыз және кәсіби күдікшілдікті сақтаймыз. Оның үстіне, біз келесіні орындаймыз:

- жосықсыз әрекеттер мен қателер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге қарсы аудиторлық рәсімдерді өзіміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болып қызмет ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелерді аламыз.

Жосықсыз әрекеттер нәтижесіндегі елеулі бұрмалауларды анықтамау тәуекелі қатенің нәтижесіндегі елеулі бұрмалауларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені, жосықсыз әрекеттер келісім, жалғандық, қасақана қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтетін әрекеттерді қамтуы мүмкін;

- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді өзіміз мақсатында, бірақ, Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, аудит үшін мәні бар ішкі бақылау жүйесі ұғымын аламыз;

- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаудың негізділігін және басшылық дайындаған ақпараттың тиісті ашып көрсетілуін бағалаймыз;

- қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды басшылықтың қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне маңызды күмәнанду пайда болуы мүмкін оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздік бар ма, сол туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз маңызды белгісіздіктің бар екендігі туралы қорытындыға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық қорытындымызда шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі ақпаратты тиісті ашып көрсетуге назар аударуымыз керек немесе егер мұндай ақпаратты ашып көрсету тиісті емес болып табылса, пікірімізді өзгертуіміз тиіс. Біздің тұжырымдар аудиторлық қорытындымыз жасалған күнге дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделген. Алайда, алдағы оқиғалар мен жағдайлар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкеп соғуы мүмкін;

- ақпаратты ашып көрсетуді қоса алғанда, жалпы қаржылық есептілікті, оның құрылымы мен мазмұнын ұсынуға, сондай-ақ қаржылық есептілік өзінің негізінде жатқан операциялар мен

оқиғаларды олардың дұрыс ұсынылуын қамтамасыз етерліктей ұсынады ма, соған бағалау жүргіземіз.

- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірімізді білдіру үшін ұйымдардың қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдемелерді аламыз. Біз Топ аудитін басқару, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толық жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалармен, олардың назарына өзге ақпараттардан басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудиттің нәтижесі бойынша маңызды ескертулер туралы, соның ішінде аудит үдерісінде өзіміз анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің маңызды кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Аудитор

Т. А. Омаров _____

Қазақстан Республикасының Білікті аудиторы
Қазақстан Республикасының аудиторларына
үміткерлерді аттестаттау жөніндегі аудиторлар
палатасы Біліктілік комиссиясының 1996 жылдың
29 сәуірде берген № ҚМ – 0000237 Аудитордың
біліктілік куәлігі

Директор

Т.А. Омаров _____

«BDO Kazakhstan» ЖШС
Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы Қаржы
министрлігі Қаржылық бақылау комитетінің 2021
жылдың 22 қазанда берген № 21030362
мемлекеттік лицензиясы.

2022 жылдың 20 сәуірі

Алматы қ.

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған

ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ БІРЛЕСТІРІЛГЕН ЕСЕП

(мың қазақстандық теңгемен)

	Еск.	2021 жыл	2020 жыл
Комиссиялық кірістер	5	4.245.641	3.157.781
Пайыздық кірістер	6	3.067.027	2.473.034
Кредиттік залалдарға жұмсалған шығыстар		(121.446)	(18.310)
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда/(залал)		6.692	4.900
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын инвестициялардан кіріс		621	
Басқа кірістер		6.300	5.108
Операциялық кірістер		7.204.835	5.622.513
Операциялық шығыстар	7	(2.911.661)	(2.486.825)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		4.293.174	3.135.688
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	8	(388.039)	(242.177)
Жылдағы пайда		3.905.135	2.893.511
Басқа жиынтық табыс			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелуге жатпайтын басқа жиынтық табыс</i>			
Негізгі құралдарды қайта бағалау	16	-	(72.216)
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдар бойынша залал		-	(13)
Басқа жиынтық табыстың компоненттеріне жататын корпоративтік табыс салығы		-	(6.038)
Салықтарды шегергендегі жылдағы басқа жиынтық табыс		-	(78.267)
Жылдағы жиынтық табыс жиыны		3.905.135	2.815.244
Бір акцияға шаққандағы пайда			
Базалық және бытыраңқы (теңгемен)	9	3.631.90	2.955,69

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:

Алдамбергін А.Ө.
Басқарма Төрағасы

2022 жылдың 20 сәуірі

Алматы, Қазақстан

Акымбекова С.У.
Бас бухгалтер

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған**ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ БІРЛЕСТІРІЛГЕН ЕСЕП**

(мың қазақстандық теңгемен)

		2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан*
Активтер			
Ақшалай қаражат және оның баламалары	10	64.452.762	46.817.874
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	11	—	1.296.477
Кері репо операциялары	11	4.214.269	—
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	12	4.245.575.870	1.425.047.691
Инвестициялық бағалы қағаздар	13	34.379.345	29.142.517
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	14	21.053	21.053
Қауымдастырылған компанияға инвестициялар	15	90.537	91.548
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер		78.297	11.476
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер		1.878	1.395
Негізгі құралдар	16	1.408.676	1.347.229
Материалдық емес активтер	17	1.307.888	1.033.423
Берілген аванстар	18	574.653	662.220
Басқа активтер	19	462.625	328.933
Активтер жиыны		4.352.567.853	1.505.801.836
Міндеттемелер			
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	20	86.830.269	64.690.851
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	12	4.245.575.870	1.425.047.691
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер		3.503	3.784
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	8	191.506	131.773
Алынған аванстар		51.206	31.616
Басқа міндеттемелер	19	201.537	91.417
Міндеттемелер жиыны		4.332.853.891	1.489.997.132
Капитал			
Жарғылық капитал	21	4.189.030	4.189.030
Сатып алынған меншікті акциялар	21	—	—
Әділ құн резерві	21	—	—
Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	21	90.986	100.833
Резервтер қоры	21	3.170.000	3.170.000
Бөлінбеген пайда		12.263.946	8.344.841
Капитал жиыны		19.713.962	15.804.704
Міндеттеме мен капитал жиыны		4.352.567.853	1.505.801.836

* Осы бағанда көрсетілген кейбір сомалар 2020 жылға арналған бірлестірілген қаржылық есептілікпен келіспейді, өйткені жасалған қайта жіктеулерді көрсетеді, олар туралы толық ақпарат 2-ескертемеде келтірілген.

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:

Алдамбергян А.Ө.
Басқарма Төрағасы

2022 жылдың 20 сәуірі

Алматы, Қазақстан

Акыбекова С.У.
Бас бухгалтер

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған**ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ БІРЛЕСТІРІЛГЕН ЕСЕП**

(мың қазақстандық теңгемен)

Еск.	Жарғылық капитал	Сатып алынған меншікті акциялар	Әділ құл резерві	Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	Резервтер қоры	Бөлінбеген пайда	Капитал жиыны
2020 жылғы 1 қаңтар	2.661.775	(62.076)	13	179.45	1.750.000	6.870.927	11.400.129
Жылдағы пайда	-	-	-	-	-	2.893.511	2.893.511
Жылдағы басқа жиынтық табыс	-	-	(13)	(78.25)	-	-	(78.267)
Жылдағы жиынтық табыс жиыны	-	-	(13)	(78.25)	-	2.893.511	2.815.244
Жарғылық капиталдың ұлғаюы	21	1.527.255	62.076	-	-	-	1.589.331
Қайта бағалау резервін амортизациялау	21	-	-	-	(403)	403	-
Резервтер қорының ұлғаюы	21	-	-	-	1.420.000	(1.420.000)	-
2020 жылғы 31 желтоқсан	4.189.030	-	-	100.83	3.170.000	8.344.841	15.804.704
Жылдағы пайда	-	-	-	-	-	3.905.135	3.905.135
Жылдағы жиынтық табыс жиыны	-	-	-	-	-	3.905.135	3.905.135
Қайта бағалау резервін амортизациялау	21	-	-	-	(9.84)	9.847	-
Өткен кезеңдердің түзетулері	-	-	-	-	-	4.123	4.123
2021 жылғы 31 желтоқсан	4.189.030	-	-	90.98	3.170.000	12.263.946	19.713.962

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:

Алдамберген А.Ө.
Басқарма Төрағасы

2022 жылдың 20 сәуірі

Алматы, Қазақстан

Ақыббекова С.У.
Бас бухгалтер

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған

ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ БІРЛЕСТІРІЛГЕН ЕСЕП

(мың қазақстандық теңгемен)

	Еск.	2021 жыл	2020 жыл
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда		4,293.174	3.135.688
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы таза ақша ағындарымен салыстырып тексеру үшін түзетулер:			
Кредиттік залалдар бойынша шығыстар		121.446	18.310
Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан келтірілген залал		-	934
Таза бағам айырмалары		-	(1.349)
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша шығыс		59.250	-
Есептелген пайыздық кірістер		(3.067.027)	(2.473.034)
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді амортизациялау	7	318.911	240.290
Қауымдастырылған компанияға қатысудан түскен табыс		(621)	-
Операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістер			
<i>Операциялық активтердің таза ағаюы (ұлғаюы)</i>			
Кері репо операциялары		4.214.269	1.953.000
Кредиттік ұымдардағы қаражат		1.296.477	81.567
Берілген аванстар		87.567	(657.850)
Басқа активтер		(200.994)	(206.823)
<i>Операциялық міндеттемелердің таза ұлғаюы (ағаюы)</i>			
Клирингтік қатысушылардың қаражаты		17.558.768	30.780.323
Алынған аванстар		19.590	(17.422)
Басқа міндеттемелер		109.837	(283.020)
Алынған пайыздар		351.308	462.047
Төленген корпоративтік табыс салығы		(380.074)	(179.229)
Операциялық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза түсуі/(жұмсалуы)		24.781.881	32.853.432
Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Негізгі құралдарды сатып алу	16	(176.667)	(130.418)
Материалдық емес активтерді сатып алу	17	(427.258)	(418.819)
Материалдық емес активтердің құрамына капиталдандырылатын шығындар		(57.654)	(11.353)
Инвестициялық бағалы қағаздарды өтеуден түскен түсімді шегергенде инвестициялық бағалы қағаздарды сатып алу		(8.074.028)	(8.360.741)
Инвестициялық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза жұмсалуы		(8.735.607)	(8.921.331)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындары			
Жарғылық капиталдың ұлғаюынан түскен түсімдер	21	-	1.589.331
Қаржылық қызмет бойынша ақшалай қаражаттың таза түсімі		-	1.589.331
Алмастыру бағамдары өзгерістерінің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсер етуі		1.665.545	1.048.712
Күтілетін кредиттік залалдардың ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсер етуі	10	(76.931)	(14.190)
Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгеруі		17.634.888	26.555.954
Жыл басындағы ақшалай қаражат және оның баламалары		46.817.874	20.261.920
Жыл соңындағы ақшалай қаражат және оның баламалары	10	64.452.762	46.817.874

«Қазақстан қор биржасы» АҚ Басқармасының атынан қол қойған және шығаруға бекіткен:

Алдамберген А.Ө.
Басқарма Төрағасы

2022 жылдың 20 сәуірі

Алматы, Қазақстан

Ақырбекова С.У.
Бас бухгалтер

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***1. Қызмет сипаттамасы**

«Қазақстан қор биржасы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Компания», «Биржа») 1993 жылы 17 қарашада Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған.

Қазіргі таңда Компания Алматы қ. Әділет департаменті Бостандық ауданы Әділет басқармасының 2004 жылдың 7 қаңтарда берген № 1952-1910-01-АҚ заңды тұлға қайта тіркеу туралы куәліктің негізінде әрекет етеді.

Бағалы қағаздар нарығындағы Компанияның қызметі мыналардың негізінде жүзеге асырылады:

- 1) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын бақылау және қадағалау комитетінің Бағалы қағаздар нарығында қызметті жүзеге асыруға берген 2012 жылдың 19 шілдедегі № 4.2.3/1 лицензияның. Лицензия бағалы қағаздар нарығында келесі қызмет түрлерін жүзеге асыруға құқық береді:
  - бағалы қағаздарды және басқа қаржы құралдарын саудалауды ұйымдастыру жөніндегі қызмет;
  - бағалы қағаздар нарығында қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингтік қызмет;
- 2) Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің ұлттық және шетел валютасымен банк операцияларын жүргізуге берген 2021 жылдың 30 қаңтардағы № 4.3.8 лицензияның. Лицензия келесі банк операцияларын жүргізуге құқық береді:
  - банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын банктер мен ұйымдардың корреспонденттік шоттарын ашу және жүргізу;
  - аудару операциялары: жеке және заңды тұлғалардың төлемдер мен ақша аудару бойынша тапсырмаларын орындау;
  - заңды тұлғалардың банк шоттарын ашу және жүргізу;
  - қолма-қол шетел валютасымен алмастыру операцияларын ұйымдастырудан басқа, шетел валютасымен алмастыру операцияларын ұйымдастыру.

Компанияның заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, А15Е2У0, Алматы қ., Байзақов к-сі, 280, «Almaty Towers» көпфункционалды кешенінің солтүстік мұнарасы, 8-қабат.

Биржаның негізгі қызметі – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бағалы қағаздарды және басқа қаржы құралдарын саудалауды ұйымдастыру.

Биржаның ілеспе қызмет түрлері – қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингтік қызмет, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру жөніндегі қызмет, ақпарат беру және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де қызметтер.

2021 жылдың 31 желтоқсандағы және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әрқайсысына Компанияның орналастырылған акцияларының жалпы санының 5% астам құратын мөлшердегі жай акциялары тиесілі акционерлер келесі түрде көрсетілген:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан, %</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан, %</i>
Акционерлер		
Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі РММ	46,99	43,89
«Московская Биржа ММВБ-РТС» жария акционерлік қоғамы	13,10	13,10
«Коммекс-Өмір» сақтандыру компаниясы» АҚ	7,64	7,64
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	6,79	6,79
«Bolashaq Trade Group» ЖШС	5,02	5,02
Басқалары (жеке-жеке 5% астамын иеленетіндер)	20,46	23,56
Жиыны	100,00	100,00

Қазақстан Республикасының «Бағалы қағаздар рыногы туралы» заңының (бұдан әрі – «Заң») 84-бабы 2-тармағына сәйкес, акционер Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі болып табылатын жағдайды қоспағанда, сауда-саттықты ұйымдастырушының әрбір акционерінің өзінің үлестес тұлғаларымен бірлескен үлесі орналастырылған акциялардың жалпы санынан 20% аспауға тиіс.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***1. Қызмет сипаттамасы (жалғасы)**

2021 жылдың 31 желтоқсанда және 2020 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылдар бойы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі – ҚРҰБ) Қоғамның капиталында қомақты үлесі бар акционер болып табылады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның және келесі еншілес ұйымның (бұдан әрі – «Топ») қаржылық есептілігін қамтиды:

<i>Атауы</i>	<i>Қызметін жүргізетін ел</i>	<i>Қызмет түрі</i>	<i>Иелену/дауыстар үлесі, %</i>	
			<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
«eTrade.kz» ЖШС	Қазақстан	Ақпараттық технологиялар	100	100

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсандағы және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қауымдастырылған компания туралы ақпарат берілген:

<i>Атауы</i>	<i>Қызметін жүргізетін ел</i>	<i>Қызмет түрі</i>	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>		<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>	
			<i>Иелену/дауыстар үлесі, %</i>	<i>Жарғылық капиталға қосқан үлесі</i>	<i>Иелену/дауыстар үлесі, %</i>	<i>Жарғылық капиталға қосқан үлесі</i>
			«РТРС» ЖШС	Қазақстан	Жалға беру қызметтері	50

2021 жылы «РТРС» ЖШС қорытынды пайдасы 1.242 мың теңге (2020 жылы - қорытынды залал 1.894 мың теңге) құрады. 2021 жылдың 31 желтоқсанда қауымдастырылған компанияға инвестицияның теңгерімдік құны 90.537 мың теңге (2020 жылдың 31 желтоқсанда – 91.548 мың теңге) құрады.

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері**Жалпы бөлім**

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – ХҚЕС) сәйкес дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде белгілеген қағидатты қоспағанда, нақты шығындар бойынша есеп қағидатына сәйкес дайындалған. Мысалы, басқа жиынтық табыс пен негізгі құралдар арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржылық активтер (топтары: ғимарат, жер, көлік құралдары) әділ құны бойынша бағаланды.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, бір акцияға шаққандағы деректерді қоспағанда немесе өзгесі көрсетілмеген болса, мың қазақстандық теңгемен (бұдан әрі – «теңге») ұсынылған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Топ әрекет ететін ұйым болып табылады және өз қызметін жақын болашақта үздіксіз жалғастырады деген жорамалды ескере отырып дайындалған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері (жалғасы)

COVID-19 пандемиясының әсер етуі

Covid-19 ауруының тарауы алғаш рет 2019 жылдың соңынан азғана бұрын тіркелген болатын. 2020 жылдың 11 наурызында ДДСҰ Covid-19 тарауын пандемия деп жариялады. Вакциналардың жылдам және уақтылы әзірленгеніне қарамастан, 2021 жылы коронавирус планета бойынша мутациялау мен тарауды жалғастыра берді.

Covid-19 ауруы бүкіл әлемдік экономикаға едәуір әсер етті. Көптеген елдер миллиондаған адамдарға саяхаттауға шектеулер қойды, бұл ретте көптеген аймақтарда да карантиндік шаралар енгізілді. Бизнес айтарлықтай шығынға және жеткізу тізбектерінің үзілуіне ұшырады. Кейбір елдер оқшаулану режимін жеңілдете бастады, бірақ бұл үдеріс кезең-кезеңімен жүргізілді де, кәсіпорындар қызметі бұзылуына байланысты миллиондаған жұмыскерлер жұмысынан айырылды. Covid-19 пандемиясы сондай-ақ бүкіл әлемдегі қаржы және шикізат нарықтарында айтарлықтай құбылмалылыққа әкелді. Көптеген елдер үкіметтері зардап шеккен ұйымдарға қаржылық және қаржылық емес қолдау көрсету шаралары туралы жариялады. Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ұлттық Банкі Covid-19 ауруы тарауының салдарынан экономикалық көрсеткіштердің айтарлықтай нашарлауын болдырмау үшін қолдау шараларын қабылдады. Бұл шаралар зардап шеккен салаларда жұмыс істейтін ұйымдарға және зардап шеккен жеке тұлғаларға жеңілдетілген кредиттерді, кредит демалыстарын, қаржы секторын және Covid-19 таралуын тежеу шараларының нәтижесінде ресурстар ұсыну мен клиенттерге өтімді қаражат тапшылығынан құтылуға көмектесу қабілетін қолдау үшін белгілі бір нормативтік шектеулерді жеңілдетуді қамтиды, бірақ олармен шектелмейді.

Covid-19 пандемиясына қатысты жағдайға байланысты, ұйымдар келесі аспектілерге қатысты есеп пен ақпаратты ашу талаптарын қарастыруы тиіс: қызметтің үздіксіздігі, қаржы құралдары, қаржылық емес активтердің құнсыздануын бағалау, мемлекеттік субсидиялар, пайдаға салынатын салық, сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер, жалдау шарттары, сақтандыру төлемақылары, ауыртпалықты шарттар бойынша бағалау міндеттемелері, әділ құнды бағалау, түсімді тану, қорлар, есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар, қаржылық есептіліктегі және басқа да бухгалтерлік бағалаулардағы ақпаратты ашудың басқа да талаптары. Covid-19 пандемиясы активтер мен міндеттемелерді бағалауға байланысты жорамалдар мен белгісіздікке әсер етеді. Сондықтан қаржылық есептілікті пайдаланушыларға қаржылық есептілікте қолданылатын пайымдауларды түсінуге көмектесу үшін ұйымдар қосымша ақпаратты ашу қажеттілігін мұқият талдауы тиіс. ХҚЕС бойынша қаржылық есептіліктегі Covid-19 пандемиясының салдары әсер етуі бірталай ұйым қызметінің сипатына және ұйымның мұндай әсерге ұшырау дәрежесіне байланысты болғандықтан, ықтимал әсер ұсынылған деректерде көрсетілмеді.

Топ басшылығының бағалауы бойынша, бұл жағдай Топтың қызметін тоқтатуға әкелмеуі тиіс. Дегенмен, жағдай тез өзгереді және оның Топтың қызметіне болашақ әсерін қазіргі уақытта сенімді түрде бағалау мүмкін емес.

Бағалаулардың белгісіздігі

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақпарат қолжетімді болғанына қарай, Топ ККЗ бағалауды, қаржылық құралдардың әділ құнын бағалауды жүргізген кезде күтілетін болашақ ақша ағындарының қайта қаралған бағалауларын көрсетті.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***2. Қаржылық есептілікті дайындау негіздері (жалғасы)****Қайта жіктеулер**

2021 жылы Топ активті, атап айтқанда «РТРС» ЖШС жарғылық капиталындағы қатысу үлесін сатуға арналған ретінде жіктеуді тоқтатты, себебі осы активті сатуға арналған деп тануға мүмкіндік беретін критерийлер ХҚЕС (IFRS 5) сәйкес бұдан былай қанағаттанбады. Топ басшылығы осы активті сату ниетінен бас тарту туралы шешім қабылдады, өйткені Басшылық «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ-мен жақын арада мәміле жасасуды аз ықтималды оқиға деп санайды.

Төменде Топ активті, атап айтқанда, «РТРС» ЖШС жарғылық капиталындағы қатысу үлесін 28 ХҚЕС (IAS) сәйкес қауымдастырылған компанияға инвестиция ретінде үнемі есепке алғандай етіп түзетілер ұсынылған:

2020 жылдың 01 қаңтарда

<i>Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп</i>	<i>Алдыңғы есептілік бойынша</i>	<i>Қайта жіктеу сомасы</i>	<i>Түзетілген сома</i>
Активтер			
Сатуға арналған активтер	92.495	(92.495)	-
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар	-	92.495	92.495
Активтер жиыны	92.495	-	92.495

2020 жылдың 31 желтоқсанда

<i>Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп</i>	<i>Алдыңғы есептілік бойынша</i>	<i>Қайта жіктеу сомасы</i>	<i>Түзетілген сома</i>
Активтер			
Сатуға арналған активтер	91.548	(91.548)	-
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар	-	91.548	91.548
Активтер жиыны	91.548	-	91.548

Сомалардың абсолютті маңызды еместігіне байланысты, 2020 жылға арналған жиынтық табыс туралы есепте, ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы есепте және капиталдағы өзгерістер туралы есепте ұсынылған деректерге түзетулер жасалған жоқ.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері

Шоғырлану негізі

Еншілес компаниялар, яғни Топ олардың қызметін бақылауды жүзеге асыратын ұйымдар, шоғырланады. Топтың инвестиция нысанына қатысудан түскен кірістердің өзгеру тәуекеліне ұшыраған немесе осындай кірістер алуға құқығы бар, сондай-ақ инвестиция нысанына қатысты өз өкілеттігін жүзеге асыру арқылы осы кірістерге әсер ету мүмкіндігі болған кезде бақылау жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ келесі талаптар орындалған жағдайда ғана инвестиция нысанын бақылайды:

- Топтың инвестиция нысанына қатысты өкілеттіктерінің бар болуы (яғни, инвестиция нысанының маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін қазір бар құқықтары);
- Топтың инвестиция нысанына қатысудан түскен кірістердің өзгеруіне ұшырағыштығы немесе осындай кірістерді алуға құқықтарының бар болуы;
- Топтың кірістер мөлшеріне әсер ету үшін инвестиция нысанына қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігінің бар болуы.

Әдетте, дауыс беру құқығының көпшілігі бақылаудың бар болуына негіз болады деп болжанады. Осындай жормалады растау үшін және Топтың инвестиция нысанына қатысты дауыс беру құқығының көпшілігі немесе үксас құқықтары аз болған жағдайда, Топ осы инвестиция нысанына қатысты өкілеттігі бар болуын бағалау кезінде барлық маңызды фактілер мен жағдайларды ескереді:

- инвестиция нысанындағы басқа дауыс беру құқықтарын ұстаушылармен келісім (-дер);
- басқа келісімдерде көзделген құқықтар;
- Топта бар дауыс беру құқықтары және ықтимал дауыс беру құқықтары.

Еншілес ұйымдардың шоғырлануы оларды бақылау Топқа ауысқан күннен басталады және бақылаудан айырылған күні тоқтатылады. Барлық топшілік операциялар, қалдықтар және осындай операциялар бойынша іске асырылмаған кірістер толығымен алынып тасталады; тиісті операция табысталаатын активтің құнсыздануын дәлелдеген жағдайлардан басқа, іске асырылмаған шығындар да жойылады. Қажет болған жағдайда еншілес ұйымдардың есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін оған түзетулер енгізіледі.

Бақылаудан айырылмай еншілес ұйымдағы қатысу үлесін өзгерту меншікті капиталмен операция ретінде есепке алынады. Еншілес ұйымның шығындары, тіпті бұл теріс сальдоға әкелсе де, бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатқызылады.

Топ еншілес ұйымды бақылаудан айырылса, ол еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелерін (соның ішінде оған қатысты гудвилді), бақыланбайтын қатысу үлестерінің теңгерімдік құнын, капиталда көрсетілген жинақталған бағам айырмаларын тануды тоқтатады; алынған өтемнің әділ құнын, қалған инвестицияның әділ құнын, операция нәтижесінде пайда немесе залал құрамында туындаған артық немесе тапшылықты таниды; бұдан бұрын басқа жиынтық табыс құрамында танылған компоненттердегі бас ұйымның үлесін пайда немесе залал құрамына қайта жіктейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ХҚЕС қолдану, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС-ке түзетулер

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есеп қағидаттары, жаңа ХҚЕС-пен және 2021 жылдың 01 қаңтардан бастап күшіне енген ХҚЕС түсіндірмелерін қоспағанда, 2020 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді. Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енген басқа ХҚЕС, ХҚЕС-ке түзетулер мен түсіндірулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Топ 2021 жылы төменде аталған ХҚЕС-ке түзетулерді алғаш рет қолданды, бұл ретте олар оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

9 ХҚЕС-ке (IFRS), 39 ХҚЕС-ке (IAS), 7 ХҚЕС-ке (IFRS), 4 ХҚЕС-ке (IFRS), 19 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер – "Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы (IBOR), 2-кезең"

Түзетулер ақша ұсынымының банкаралық мөлшерлемесі (IBOR) баламалы, іс жүзінде тәуекелсіз, пайыздық мөлшерлеменен ауыстырылған жағдайларда қаржылық есептілік салдарын жою үшін қолданылатын уақытша босатуларды береді. Түзетулер келесіні көздейді:

- тәжірибелі сипаттағы жеңілдету, ол бойынша базалық пайыздық мөлшерлеме реформасымен тікелей талап етілетін шарттың немесе ақша ағындарының өзгерістері нарықтық пайыздық мөлшерлеменің өзгеруіне баламалы құбылмалы пайыздық мөлшерлеменің өзгерістері ретінде қарастырылуы тиіс
- хеджирлеу қатынастарының анықтамасына және хеджирлеу құжаттамасына базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы талап ететін өзгерістерді хеджирлеу қатынасын тоқтатпай-ақ енгізуге рұқсат етіледі
- компанияның қалауы бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесі бар құрал хеджирлеу қатынастары аясында тәуекелді компонент ретінде анықталған жағдайларда, компанияларға жеке сәйкестендірілетін компоненттерге қатысты талабын орындау қажеттілігінен уақытша босату беріледі.

"Covid-19 пандемиясына байланысты жеңілдіктер" – 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер

ХҚЕС жөніндегі кеңес 2020 жылдың 28 мамырда шығарған "Жалдау" 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету Covid-19 пандемиясының тікелей салдары ретінде туындаған жалдау жеңілдіктері жағдайында жалға алушыларды осы стандарттың талаптарын жалдау шарттарын жетілдіруді есепке алу бөлігінде қолданудан босатады. Жалға алушы тәжірибелі сипаттағы жеңілдету ретінде жалға берушінің Covid-19 пандемиясына байланысты берген жалдау бойынша жеңілдетуді жалдау шартын жетілдіру болып табылады ма екенін талдау шешімін қабылдауы мүмкін. Мұндай шешімді қабылдайтын жалға алушы аталған жеңілдіктің себебінен туындаған жалдау төлемдеріндегі кез келген өзгерісті, осы өзгеріс жалдау шартын жетілдіру болмағандай, осы стандартқа сәйкес есепке алынатын сияқты есепке алуы тиіс.

Түзету 2021 жылдың 30 маусымға дейін қолданылады деген болжам болған, алайда Covid-19 пандемиясының әсері жалғасуына байланысты, ХҚЕС жөніндегі кеңес 2021 жылдың 31 наурызда тәжірибелік сипаттағы жеңілдіктерді қолдану мерзімін 2022 жылдың 30 маусымға дейін созуды шешті.

Жаңа ХҚЕС, ХҚЕС түсіндірмелері және әлі күшіне енген ХҚЕС-ке түзетулер

ХҚЕС жөніндегі кеңес шығарған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын алдағы есептік кезеңдерде күшіне енетін бірқатар ХҚЕС, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС-ке түзетулер бар. Олардың ең маңыздылары келесілер:

"Ауыртпалықты шарттар – шартты орындауға арналған шығындар" 37 ХҚЕС-ке (IAS) түзету.

2022 жылдың 1 қаңтардан бастап "Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер" 37 ХҚЕС (IAS) 68-тармағына түзетулер енгізілді, олар бойынша шартты орындауға арналған шығындар осы шартқа тікелей байланысты шығындарды қамтиды және оларға келесілер кіреді:

- осы шартты орындауға арналған қосымша шығындар, мысалы, еңбек ақысын төлеуге және материалдарға жұмсалатын тікелей шығындар
- осы шартты орындауға тікелей байланысты бөлінген басқа шығындар, мысалы, басқа шарттармен қатар – және осы шартты орындау үшін пайдаланылатын негізгі құралдар объектісін амортизациялау аударымдарының бөлінген бөлігі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жаңа ХҚЕС қолдану, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС-ке түзетулер (жалғасы)

"Негізгі құралдар – мақсаты бойынша пайдалану алдындағы түсімдер" 16 ХҚЕС-ке (IAS) түзету.

2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап "Негізгі құралдар" 16 ХҚЕС (IAS) жаңартылған редакциясы бойынша компания осы объектіні мақсаты бойынша дайындаған кезде осы объектіні пайдаланумен өндірген бұйымдарды сатудан алған сомаларды негізгі құралдар объектісінің құнынан шегеруге тыйым салынады. Оның орнына компания осындай бұйымдарды сатудан түскен табысты және соған тиісті шығындарды пайда немесе залал құрамында тануы тиіс

"Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым" 1 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету.

"Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану" 1 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету ХҚЕС алғаш рет қолданатын компаниялардың шығындарын азайту үшін, осы стандарттың D16(a) тармағында көзделген босатуды жинақталған бағам айырмаларына кеңейтеді.

"Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату үшін "10% тестін" өткізу кезіндегі комиссиялық сыйақы" 9 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету.

2022 жылдың 1 қаңтардан бастап "Қаржы құралдары" 9 ХҚЕС (IFRS) жаңартылған редакциясы бойынша қарыз алушы комиссиялық сыйақының шамасын белгілеу кезінде қарыз алушы немесе кредитор төлеген немесе алған комиссиялық сыйақы сомаларын ғана, оның ішінде қарыз алушы немесе кредитор басқа тараптардың атынан төлеген немесе алған сомаларды ескереді.

"Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтемелер" 3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер.

2022 жылдың 01 қаңтардан бастап "Бизнестердің бірлестіктері" 3 ХҚЕС-ке (IFRS) жаңартылған сілтемеге сәйкес, сатып алушы ретінде сәйкестендірілген, бірігетін ұйымдардың бірі сатып алынған актив немесе қабылданған міндеттеме нені құрайтынын анықтау үшін 2018 жылы шығарылған Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздерін басшылыққа алуы тиіс. Дәл осы күннен бастап енгізілген ерекшелік бойынша міндеттемелер мен шартты міндеттемелердің кейбір түрлері үшін, осы стандартты қолданатын компаниялар Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздерінің орнына 37 "Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер және шартты активтер" 37 ХҚЕС (IAS) басшылыққа алуы тиіс. Басқарма осы стандарттағы міндеттеме анықтамасы Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздерінің соңғы нұсқасындағы анықтамадан өзгеше болғанша, бұл ерекшелік 37 ХҚЕС-те (IAS) сақталады деп күтуде.

17 ХҚЕС (IFRS) және 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулердің күшіне енуін жылжыту

2020 жылдың наурызда ХҚЕС жөніндегі кеңес "Сақтандыру шарттары" 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енуін 2023 жылдың 01 қаңтарға дейін қалдыруды шешті.

2020 жылдың сәуірде ХҚЕС жөніндегі кеңес 1 "Қаржылық есептілікті ұсыну" – "Міндеттемелерді қысқамерзімді және ұзақмерзімді деп жіктеу" 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулердің күшіне ену күнін 2022 жылдың 01 қаңтардан 2023 жылдың 1 қаңтарға ауыстыруды шешті.

Топ ХҚЕС, ХҚЕС түсіндірмелері және ХҚЕС жөніндегі кеңес шығарған, бірақ әлі күшіне енбеген ХҚЕС-ке түзетулер оның қызметіне маңызды әсер етеді деп күтпейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Әділ құнды бағалау

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны (ПЗӨК) бойынша және басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны (БЖТӨК) бойынша көрсетілетін қаржы құралдарын және негізгі құралдар (топтар: ғимарат, жер, көлік құралдары) сияқты қаржылық емес активтерді әділ құны бойынша әрбір есептік күнге бағалайды.

Әділ құн – активті сатқан кезде алынатын немесе бағалау күніндегі нарық қатысушылары арасындағы әдеттегі мәміле барысында міндеттемені тапсыру кезінде төленетін баға болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені тапсыру мақсатындағы мәміле осылай жүзеге асырылады деп ойластырады:

- осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі болып табылатын нарықта; немесе
- негізгі нарық жоқ болғанда, осы актив немесе міндеттемеге қатысты ең тиімді нарықта.

Топтың негізгі немесе ең тиімді нарыққа қолжетімділігі болуы керек. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны, егер нарық қатысушылары өздерінің ең жақсы экономикалық мүдделерінде әрекет ететін болса, нарық қатысушылары активке немесе міндеттемеге баға белгілеу кезінде пайдаланатын жорамалдар арқылы бағаланады. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушының активті ең жақсы және ең тиімді пайдалану арқылы немесе оны осы активті ең жақсы және ең тиімді пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сату арқылы экономикалық пайда жасау қабілетін ескереді.

Топ осы мән-жайларда орынды және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді, сонымен бірге релевантты бақыланатын бастапқы деректерді максималды пайдалануға және бақыланбайтын бастапқы деректерді пайдалануды барынша азайтуға мүмкіндік беретін бағалау үлгілерін пайдаланады. Әділ құны шоғырландырылған қаржылық есептілікте бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер әділ құнды жалпы бағалау үшін маңызды болып табылатын, ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде, төменде сипатталған әділ құн иерархиясы аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – белсенді нарықтарда ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белгіленген бағалар (түзетілмейтін).
- 2-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын, әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалмайтын болып табылатын бағалау үлгілері.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте қайталанатын негізде танылатын активтер мен міндеттемелер жағдайында, Топ жіктеуді қайта талдау арқылы иерархия деңгейлері арасында оларды ауыстыру қажеттілігін әрбір есептік кезеңнің соңында белгілейді (ең төменгі деңгейдегі, әділ құнды жалпы бағалау үшін маңызды болып табылатын деректер негізінде).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтер мен міндеттемелер

Бастапқы тану

Тану күні

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді стандартты талаптармен сатып алу немесе сату мәмілені жасау күніне, яғни Топ активті немесе міндеттемені сатып алуға міндеттемесін өзіне алған күніне көрсетіледі. Стандартты талаптармен сатып алуға немесе сатуға нарықта қалыптасқан ережелерде не келісімдерде белгіленген мерзім ішінде активтер мен міндеттемелерді жеткізуді талап ететін шарттың шеңберінде қаржылық активтер мен міндеттемелерді сатып алу немесе сату жатады.

Бастапқы бағалау

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының жіктелуі шарт талаптарына және құралдарды басқару үшін пайдаланылатын бизнес үлгіге байланысты. Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер ПЗӨҚ бойынша бағаланатын жағдайларды қоспағанда, қаржы құралдары мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда бастапқыда әділ құн бойынша бағаланады.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді бағалау санаттары

Топ активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес үлгісі және активтердің шарттық талаптары негізінде мыналар бойынша бағаланатын деп жіктейді:

- амортизацияланған құны;
- БЖТӨҚ;
- ПЗӨҚ.

Топ туынды құралдарды және саудалауға арналған құралдарды ПЗӨҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Егер мұндай жіктеу бағалау немесе тану қағидаттарын тиянақсыздықты жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, Топ өз қалауы бойынша қаржы құралдарын ПЗӨҚ бойынша бағаланған ретінде жіктей алады.

Қарыз және қаржылық кепілдіктер беру бойынша міндеттемелерден басқа, қаржылық міндеттемелер, егер олар саудалауға арналған және туынды құрал болып табылса, амортизацияланған құны немесе ПЗӨҚ бойынша бағаланады немесе ұйымның қалауы бойынша әділ құн бойынша бағаланған ретінде жіктеледі.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын кредиттік ұйымдардағы қаражат, инвестициялық бағалы қағаздар

Топ кредиттік ұйымдардағы қаражатты және басқа қаржылық инвестицияларды, келесі талаптардың екеуі де орындалғанда ғана амортизацияланған құны бойынша бағалайды:

- қаржылық актив мақсатында шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржылық активтерді ұстау болатын бизнес үлгісі шеңберінде ұсталады;
- қаржылық активтің шарттық талаптары негізгі борыш сомасы мен өтелмеген негізгі борыш сомасы бойынша пайыздар есебіне төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын аталған күндері алуға себепші болады (SPPI).

Осы талаптар төменде толығырақ қарастырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтер мен міндеттемелер (жалғасы)

Бизнес үлгісін бағалау

Топ бизнес үлгісін белгілі бір бизнес мақсатына жету үшін топтастырылған қаржылық активтердің қалай басқарылатынын ең жақсы көрсететін деңгейде белгілейді.

Топтың бизнес үлгісі бақыланатын факторларға негізделген, олар:

- бизнес үлгісінің нәтижелілігі және осы бизнес үлгісінің шеңберінде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі қалай бағаланытыны және бұл ақпарат ұйымның негізгі басқарушы персоналына қалай жеткізілетіні;
- бизнес үлгісінің нәтижелілігіне (және осы бизнес үлгісінің шеңберінде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігіне) әсер ететін тәуекелдер және, атап айтқанда, осы тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлерге сыйақы қалай төленеді (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- сатылымдардың күтілетін жиілігі, көлемі және мерзімі де Топтың бизнес үлгісін бағалау кезінде маңызды аспектілері болып табылады.

Егер бастапқы танудан кейінгі ақша ағындары Топ күткеннен өзгеше түрде өткізілсе, Топ осы бизнес үлгісінің шеңберінде ұсталатын қалған қаржылық активтердің жіктелуін өзгертпейді, бірақ мұндай ақпаратты жақын арада құрылған немесе жақын арада сатып алынған қаржылық активтерді бағалау кезінде ескереді.

«Негізгі борыш және өтелмеген негізгі борыш бөлігіне пайыздар есебіне ғана төлемдер» тесті (SPPI тесті)

Жіктеу үдерісінің екінші кезеңінің аясында Топ шартта көзделген актив бойынша ақша ағындары негізгі борыш және өтелмеген негізгі борыш бөлігіне пайыздар есебіне ғана төлемдер болып табылады ма екенін анықтау үшін қаржылық активтің шарттық талаптарын бағалайды (SPPI тесті деп аталады).

Осы тесттің мақсаттары үшін «негізгі борыш сомасы» қаржылық активтің бастапқы тану кезіндегі әділ құны болып табылады және ол осы қаржылық активтің қолданылу мерзімі ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер негізгі борыш сомасын өтеу есебіне төлемдер немесе сыйлықақы/дисконт амортизациясы болса).

Кредит шарты шеңберінде пайыздың ең маңызды элементтері әдетте ақшаның уақытша құнын өтеу және кредиттік тәуекелді өтеу болып табылады. SPPI тестін өткізу үшін Топ пайымдауларды қолданады және орынды факторларды қарастырады, мысалы, қаржылық актив қандай валютада екенін және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезеңді.

Сонымен бірге, тәуекелдерге ұшырағыштыққа немесе шартта көзделген базалық кредиттік келісімге байланысты емес ақша ағындарының құбылмалылығына елеулі әсер етпейтін шарттық талаптар негізгі борыш сомасы мен өтелмеген талаптар негізгі борыш сомасының бөлігіне пайыздарды төлеу ғана болып табылатын шартта көзделген ақша ағындарын туындауына себепші болмайды. Мұндай жағдайларда қаржылық активті ПЗӘҚ бойынша бағалау керек.

БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар

Кейде Топ үлестік құралдарға салынатын кейбір инвестицияларды бастапқы тану кезінде, егер олар *«Қаржы құралдары: ұсыну»* 32 ХҚЕС (IAS) бойынша үлестік құрал анықтамасына сәйкес келсе және саудалауға арналмаған болса, оларды, кейінгі күшін жою құқығынсыз, БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар ретінде жіктеу туралы шешім қабылдайды. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша жеке қабылданады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтер мен міндеттемелер (жалғасы)

БЖТӘҚ бойынша бааланатын үлестік құралдар (жалғасы)

Осындай үлестік құралдар бойынша кірістер мен шығындар ешқашан пайда немесе залалға қайта жіктелмейді.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Жалдау

Топ жалға алушы ретінде

Топ қысқамерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға беруді қоспағанда, барлық жалдау шарттарын тану мен бағалаудың бірыңғай тәсілін қолданады. 2021 жылдың 31 желтоқсандағы және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жалдау шарттары қысқамерзімді немесе құны төмен активтерді жалға беру шарттары болып табылған. Топ жалдау бойынша міндеттемелер мен пайдалану құқығы түріндегі активтерді танымаған.

Қысқамерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға беру

Топ қысқамерзімді жалдауды танудан босатуды қысқамерзімді жалдауға қатысты қысқамерзімді жалдау шарттарына (яғни, жалдау басталу күні 12 айдан астам емес қарастырылған жалдау мерзімі бар және сатып алу опционы жоқ шарттарға) қолданады. Топ сондай-ақ құны төмен активтерді жалға беруге қатысты танудан босатуды құны төмен деп (бес мың долларына дейінгі) есептелетін кеңсе жабдығын жалға беру шарттарына қолданады. Қысқамерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға беру бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен жалдау шығысы ретінде танылады.

Қаржы құралдарын өзар есепке алу

Қаржылық актив пен қаржылық міндеттеме танылған сомаларды есепке алуға заңды түрде қорғалған құқық болған кезде және нетто негізінде есеп айырысу немесе активті өткізу мен бір мезгілде міндеттемені орындау ниеті болған кезде қаржылық жағдай туралы бірлестіріліген есепте көрсетілумен өзара есепке алынуға жатады. Есепке алуды жүзеге асыру құқығы болашақ оқиғаға байланысты болмауы керек және келесі жағдайлардың барлығында заңды түрде қорғалған болуы керек:

- қалыпты қызмет барысында;
- дефолт кезінде; және
- ұйымның немесе кез келген контрагенттің төлем қабілетсіздігі немесе банкроттығы жағдайында.

Бұл талаптар, әдетте, неттинг туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы бірлестіріліген есепте толық көлемде көрсетіледі.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық активтер

Қаржылық активті (немесе, қолдануға болатын жерде – қаржылық активтің бір бөлігін немесе ұқсас қаржылық активтер тобының бөлігін) қаржылық жағдай туралы есепте тану тоқтатылады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағындарын алу құқығын үшінші тарапқа тапсырса немесе «транзиттік» келісімнің талаптары бойынша елеулі кідіріссіз алынған ақша ағындарын аудару міндеттемесін қабылдаса; және де
- Топ не (а) активтің барлық дерлік тәуекелдері мен пайдаларын тапсырған, немесе (б) активтің барлық тәуекелдері мен пайдаларын тапсырмаған, дегенмен сақтамайды да, бірақ осы активті бақылауды тапсырған.

Топ активтен ақша ағындарын алу құқығын тапсырған, бірақ онымен байланысты барлық дерлік тәуекелдер мен пайдаларды тапсырмаған да, сақтамаған да, сондай-ақ активке бақылауды тапсырмаған жағдайда, мұндай актив Топтың осы активке жалғасқан қатысуы шегінде есепте көрсетіледі. Тапсырылған актив бойынша кепілдік түріндегі активке қатысудың жалғасуы активтің бастапқы теңгерімдік құнының және Топқа төленуге ұсынылуы мүмкін ең жоғары өтем мөлшерінің ең аз мәні бойынша өлшенеді. Активке жалғасатын қатысу тапсырылатын активке шығарылған және/немесе сатып алынған опцион (соның ішінде есеп айырысуы ақшалай қаражатпен жасалатын опцион немесе ұқсас құрал) түріне айналса, Топтың жалғасатын қатысуының мөлшері – бұл әділ құн бойынша бағаланатын актив жөнінде шығарылған пут-опцион (соның ішінде есеп айырысуы ақшалай қаражатпен жасалатын опцион немесе ұқсас құрал) жағдайын қоспағанда, Топ сатып ала алатын тапсырылған активтің құны. Бұл жағдайда Топтың жалғасатын қатысуының мөлшері екі шаманың ең азы ретінде белгіленеді, олар: тапсырылатын активтің әділ құны және опционның орындалу бағасы.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату (жалғасы)

Қаржылық активтер (жалғасы)

Шығынға жазу

Қаржылық активтер Топ олардың құны өтелуін енді күтпеген жағдайда ғана жартылай немесе тұтас шығынға жазылады. Егер шығынға жазылуға жататын сома құнсыздануға арналған жинақталған резерв шамасынан жоғары болса, онда айырмашылық алдымен резервтің ұлғаюы ретінде есепке алынады, содан кейін ол жалпы теңгерімдік құнға қолданылады. Кез келген кейінгі өтеулер кредиттік залалдар бойынша шығыстарға жатқызылады. Шығынға жазу тануды тоқтатуды білдіреді.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттемені тану тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған кезде тоқтатылады.

Қазір бар бір қаржылық міндеттемені айтарлықтай басқа талаптар бойынша дәл сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемеге ауыстырылғанда немесе қазір бар міндеттеменің талаптары елеулі түрде өзгертілгенде, бастапқы міндеттемені тану тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме теңгерімдік құндағы міндеттемелер айырмашылығын пайда немесе залал құрамында танумен есепте көрсетіледі.

Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша ағымдағы шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері теңгерімдік міндеттемелер әдісін қолдана отырып, барлық уақытша айырмашылықтарға қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салықтар, кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салық гудвилді, активті немесе бизнестердің бірігуі болып табылмайтын және жүзеге асырылу кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалға да әсер етпейтін операция міндеттемесін бастапқы көрсету нәтижесінде туындаған жағдайды қоспағанда, активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен қаржылық есептілік мақсатында олардың теңгерімдік құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері салық базасын азайтатын осы уақытша айырмашылықтар оған қарсы есепке алынуы мүмкін болашақта салық салынатын пайданы алудың ықтималдығы бар болған шамада ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері есептік күнге күшіне енген немесе іс жүзінде күшіне енген заңнаманы ескере отырып, активті өткізу немесе міндеттемені реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Кейінге қалдырылған пайдаға салынатын салық, уақытша айырмашылықтың қайтарылу мерзімі бақылауға көнген және уақытша айырмашылық жақын болашақта қайтарылуы ықтимал болған жағдайдарды қоспағанда, еншілес, қауымдастырылған және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялармен байланысты уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасында Топ қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі операциялық салықтар әрекет етеді. Бұл салықтар операциялық шығындар құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде, күнделікті қызмет көрсетуге жұмсалған шығындарды есепке алусыз бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Бұл құнға жабдықты ауыстыруға байланысты шығындар кіреді, олар тану критерийлеріне сәйкес келсе, туындаған кезде танылады.

Бастапқы танудан кейін ғимараттар мен құрылыстар, жер телімдері және автокөлік құралдары кейінгі жинақталған амортизацияны және құнсызданудан кейінгі жинақталған залалдарды шегергенде қайта бағалау күніндегі әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құны бойынша көрсетіледі. Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны мен оның теңгерімдік құны арасындағы елеулі айырмашылықтарды болдырмау үшін жеткілікті жиі орындалады.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)****Негізгі құралдар (жалғасы)**

Қайта бағалау күніндегі жинақталған амортизация активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып, жоққа шығарылады, және алынған сома активтің қайта бағаланған құны негізінде қайта есептеледі. Қайта бағалаудан түскен құн өсімі, бұрын пайда немесе залалда көрсетілген осы актив құнының бұрынғы азаюын қайтару сомаларын қоспағанда, негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде басқа жиынтық табыс құрамында көрсетіледі. Негізгі құралдарды қайта бағалау резервінде көрсетілген дәл сол актив бойынша алдыңғы құн өсіміне қарсы осындай азаюды тікелей есепке алуды қоспағанда, қайта бағалаудан құн азаюы пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Негізгі құралдарды қайта бағалау резервінен бөлінбеген пайда құрамына сомаларды жыл сайынғы аудару активтердің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация сомасы мен активтердің бастапқы құнынан есептелетін амортизация сомасы арасындағы айырмашылықтың бөлігінде жүзеге асырылады. Актив істен шыққан кезде қайта бағалау резервіне енгізілген тиісті сома бөлінбеген пайда құрамына аударылады.]

Нысанның амортизациясы ол пайдалануға қолжетімді болған кезде басталады. Амортизация активтерді пайдалы қызмет етудің келесі есептеу мерзімдері ішінде сызықтық әдіспен есептеледі:

	<u>Жылдар</u>
Ғимараттар	40
Машиналар мен жабдық	3-15
Көлік құралдары	6,7
Басқасы	6-10

Активтердің өтімділік құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және амортизациясын есептеу әдістері әрбір есептік жылдың соңында талданады және қажет болған жағдайда түзетіледі.

Жөндеуге және қайта құруға жұмсалатын шығыстар, олар капиталдандыруға жататын жағдайларды қоспағанда, олар келтірілгеніне қарай шығыстарға жатқызылады және басқа операциялық шығыстар құрамына кіргізіледі.

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер бағдарламалық жасақтаманы және лицензияларды қамтиды.

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқыда бастапқы құны бойынша есептеледі. Бизнесерді біріктіру аясында сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны олардың сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған жинақталған залалдарды шегергенде бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайды қызмет ету мерзімі шектеулі немесе шектелмеген болады. Пайдалы қызмет ету мерзімі шектелген материалдық емес активтер олардың пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде амортизацияланады және материалдық емес активтің құнсыздануының белгілері бар болған кезде құнсыздануға бағаланады. Пайдалы қызмет ету мерзімі белгісіз материалдық емес активтерді амортизациялау мерзімі мен тәртібі әрбір есептік жылдың соңында кемінде жыл сайын талданады.

Төменде материалдық емес активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі берілген:

	<u>2021 жылы пайдаланылған, жылдардағы мерзімдер</u>
Ішкі әзірленетін бағдарламалық жасақтама	6-9
Басқа бағдарламалық жасақтама мен лицензиялар	5-8
Басқасы	1-5

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Материалдық емес активтер (жалғасы)

Егер Топ материалдық емес активті жасаса, материалдық емес активті әзірлеуге жұмсалған шығыстар материалдық емес активтің өзіндік құнына қосылады және шарт талаптарына сәйкес материалдық емес активті мақсаты бойынша пайдалануға дайын болғанға дейін аяқталмаған құрылыс ретінде есепке алынады.

Ішкі жасалған материалдық емес активтің өзіндік құны материалдық емес актив тану критерийлеріне алғаш рет жарамды болған күннен бастап келтірілген келесі шығындардың сомасы болып табылады және тікелей бөлунуі немесе қисынды және дәйекті негізде оны әзірлеуге, жасауға, өндіруге және мақсаты бойынша пайдалануына дайындауға жатқызылуы мүмкін шығындарды қамтиды:

- 1) материалдық емес активті жасаған кезде пайдаланылған немесе тұтынылған материалдар мен қызметтерге жұмсалған шығыстарды;
- 2) материалдық емес активті жасаумен тікелей айналасатын жұмыскерлерге жұмсалатын еңбекақы мен басқа да шығыстарды (Топ, егер бұл жұмыс жоғарыда аталған барлық талаптарға сай болса, орындалған жұмыс туралы есептер негізінде бағдарламалық өнімдерді жөнге келтуімен тікелей айналасатын жұмыскерлердің сыйақысын капиталдандыруды жүзеге асырады);
- 3) заңды құқықты тіркеу үшін төленетін баждар, активті жасау үшін пайдаланылған патенттер мен лицензиялар сияқты, жасалатын активке тікелей қатысты кез келген шығындарды.

Сатуға арналған деп жіктелетін активтер

Топ айналымнан тыс активтерді (немесе істен шығатын топты), егер олардың теңгерімдік құнын өтеу көбінесе пайдалану барысында емес, өткізу мәмілесінің нәтижесінде жоспарланатын болса, сатуға арналған ретінде жіктейді. Ол үшін айналымнан тыс активтер (істен шығатын топ) мұндай активтерді (істен шығатын топты) сатудың әдеттегі, үлгілі талаптар болып табылатын талаптармен олардың қазіргі күйінде дереу сатуға қолжетімді болуы керек, бұл ретте оларды сату жоғары ықтималдық дәрежесімен сипатталуы тиіс.

Сатылудың жоғары ықтималдығы Топ басшылығының айналымнан тыс активті (немесе істен шығатын топты) өткізу жоспарын орындауға берік ниетін білдіреді. Бұл ретте сатып алушыны іздеу және осындай жоспарды орындау бойынша белсенді іс-әрекеттер бағдарламасын бастау қажет. Сонымен қатар, айналымнан тыс актив (немесе істен шығатын топ) оның ағымдағы әділ құнын ескере отырып, қолайлы баға бойынша өткізуге белсенді түрде ұсынылуы тиіс. Оның үстіне, сатуды аяқталған мәміле ретінде көрсетуі айналымнан тыс активтер (немесе істен шығатын топ) сатуға арналған ретінде жіктелген күннен бастап бір жыл ішінде күтілу тиіс.

Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар

Қауымдастырылған ұйым – Топ оның қызметіне айтарлықтай әсер ететін ұйым. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес, бастапқы тану кезінде қауымдастырылған ұйымға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады, содан кейін олардың теңгерімдік құны сатып алу күнінен кейін инвестиция нысанының пайда немесе залалындағы инвестордың үлесін тану есебінен ұлғайтылады немесе азайтылады. Инвестордың инвестиция нысанының пайдасы немесе залалындағы үлесі Топтың пайдасы немесе залалы құрамында танылады. Пайданы бөлу нәтижесінде инвестиция нысанынан алынған қаражат инвестицияның теңгерімдік құнын төмендетеді.

Клирингілік қатысушылардың қаражаты

Клирингілік қатысушылар қаражатының басым бөлігін, операцияларды келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, Биржаның корреспонденттік шоттарында есептік күні орналастырылған валюта нарығы мүшелерінің ақшасы құрайды. Сонымен қатар, Директорлар кеңесінің 2018 жылдың 07 қыркүйектегі №26 шешімімен бекітілген Қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру қағидалары деген Биржаның ішкі құжатына сәйкес, әрбір клирингілік қатысушы қамтамасыз етудің белгілі бір деңгейін сақтауы және Биржаның корреспонденттік шотындағы кепілдік жарнаның төленуін қамтамасыз етуі тиіс, сондықтан клирингілік қатысушылардың кейбірі, сауда-саттықты келесі сауда күнінде жүзеге асыру мақсатында, сауда күнінің соңында Биржаның корреспонденттік шотында ақша сомаларын қалдырады. Биржа оларды клирингілік қатысушылар алдындағы міндеттемелер тен таниды.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелері

Биржа биржалық сауда-саттықта жасалған барлық мәмілелер бойынша әрбір қатысушының тарапы бола отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында орталық контрагент ретінде әрекет етеді және олардың нетто негізде орындалуына кепілдік береді. Мұндай мәмілелер бойынша активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте Биржа бекітілген ішкі құжаттарға сәйкес белгілейтін күнделікті есеп айырысу бағалары негізінде есептелген таза әділ құны бойынша көрсетіледі. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер есептік кезеңнің соңындағы қор және валюта нарықтарындағы аяқталмаған мәмілелер бойынша орталық контрагенттің активтері мен міндеттемелерін қамтиды.

Орталық контрагенттің қамтамасыз етуі

Биржа жеке және ұжымдық қамтамасыз ету жүйесін пайдалана отырып, қор, валюта нарықтарында және деривативтер нарығында қатысушылардың алдындағы нетто міндеттемелердің орындалуына кепілдік береді. Қатысушының жеке қамтамасыз етуі оның қаржылық жағдайы негізінде белгіленетін, клирингтік қатысушыға берілген санатқа байланысты толық немесе жартылай болуы мүмкін.

Жартылай қамтамасыз ету талаптарымен жасалатын мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа клирингтік шоттарда есепке алынатын мәмілелер, осындай клирингтік қатысушылардың берген өтінімдері бойынша және белгілі бір биржалық нарықтар үшін Биржаның ішкі әдістемелерімен белгіленген ерекшеліктерді ескерумен есептелген нетто міндеттемелерді жартылай қамтамасыз етуге талаптарды, сондай-ақ тиісті биржалық нарықта кепілдік жарнаны салуға талаптарды белгілейді.

Толық жабу талаптарымен жасалған мәмілелер бойынша жартылай қамтамасыз етумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа осындай мәмілелер жасау нәтижесінде туындаған қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабуға қойылатын талаптарды белгілейді.

Толық жабумен клирингтік қатысушының міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде, Биржа осындай клирингтік қатысушының барлық клирингтік шоттары бойынша нетто міндеттемелерді толық жабу талаптарын белгілейді.

Орталық контрагенттің жартылай қамтамасыз ету мөлшеріне қойылатын талаптар Биржаның ішкі әдістемелері негізінде есептеледі және клирингтік қатысушының орталық контрагент алдындағы барлық қаржы құралдары бойынша нетто міндеттемелерінің кредиттік және нарықтық тәуекелінің мөлшерін жабуы тиіс.

Қор нарығында, валюта нарығында және деривативтер нарығында жартылай қамтамасыз ету үшін қабылданатын қаржы құралдары – қатысушылар Биржаның корреспонденттік шоттарына аударатын теңге және АҚШ доллары.

Қор нарығында қамтамасыз ету ретінде клирингтік қатысушылар ақшадан басқа Биржада айналыстағы бағалы қағаздарды салады. Бұл бағалы қағаздар қор нарығының әрбір депоненті-клирингтік қатысушысының «Бағалы қағаздар Орталық депозитарийі» АҚ-дағы дербес шотытының қосалқы шоттарында (клиенттік және меншікті) «KASE» бөлімінде қамтамасыз ету ретінде есепке алынады, Биржаның активтері болып табылмайды және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді.

Клирингтік қатысушының ашық жайғасымдарын қамтамасыз ету үшін қамтамасыз ету және/немесе маржалық қамтамасыз ету жеткіліксіз болған жағдайда, клирингтік қатысушы қосымша қамтамасыз етуді енгізу немесе ашық жайғасымдар шамасын төмендеуіне әкелетін мәмілелер жасау арқылы Биржа қойған талапты орындауға міндетті.

Қамтамасыз етусіз клирингтік қатысушы қамтамасыз ету ұсынбайды және кепілдік жарналар төлемейді.

Клирингтік қатысушыларға мәмілелерді орындаудың ұжымдық қамтамасыз етуі – клирингтік резервтік және кепілдік қорлар. Резервтік қорлар әрбір биржалық нарық үшін Биржаның меншікті қаражаты есебінен қалыптасады. Кепілдік қорлар клирингтік қатысушылардың Биржаның корреспонденттік шотына қосқан клирингтік қатысушылардың кепілдік жарналары негізінде қалыптасады. Белгілі бір биржалық нарықта орталық контрагенттің қатысушымен сауда-саттық режимдерінде жасалған қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін пайдаланылатын жекелеген кепілдік қорлары құрылуы мүмкін. Резервтік қорлар тек осы резервтік қор құрылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелерді жабу үшін ғана пайдаланылады. Кепілдік қорлардың қаражаты, биржалық нарықта дефолтты реттеу шеңберінде жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелерді қоспағанда, Биржаның және/немесе оның клирингтік қатысушыларының қандай да бір басқа міндеттемелерін орындалуын қамтамасыз ету ретінде пайдаланыла алмайды. Ұжымдық қамтамасыз ету жеке қамтамасыз ету құралдары жеткіліксіз болған жағдайда ғана қолданылады. Ұжымдық қамтамасыз етуді пайдалану тәртібі Топтың ішкі құжаттарында қарастырылған.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Бағалау міндеттемелері

Бағалау міндеттемелері, егер Топтың өткендегі белгілі бір оқиғаның салдарынан олардың реттелуіне үлкен ықтималдық дәрежеде болашақ экономикалық пайданы қамтитын ресурстардың кетуін талап ететін және жеткілікті сенімділік дәрежеде бағалануы мүмкін заңды немесе іс жүзінде уағдалы міндеттемелері бар болса, мойындалады.

Зейнетақы төлемдері және қызметкерлерге төленетін басқа да сыйақылар бойынша міндеттемелер

Топтың жұмыс берушінің ағымдағы жарналарын жұмыскерлерге төленетін ағымдағы жалпы төлемдердің пайызы ретінде есептеуді көздейтін Қазақстан Республикасының мемлекеттік зейнетақы жүйесіне қатысудан басқа, қосымша зейнетақы бағдарламалары жоқ. Бұл шығыстар тиісті еңбекақы жататын есептік кезеңде көрсетіледі. Бұдан басқа, Топ жұмыскерлерге еңбек қызметі аяқталғаннан кейін елеулі сыйақы төлемейді.

Капитал

Жарғылық капитал

Қарапайым акциялар және дискрециялық дивидендтерге құқығы бар өтеуге жатпайтын артықшылықты акциялар меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Бизнестерді біріктіру жағдайларынан басқа, жаңа акцияларды шығаруға тікелей қатысты үшінші тұлғалардың қызметтер ақысын төлеуге жұмсалған шығындар осы эмиссия нәтижесінде алынған соманы азайту ретінде меншікті капитал құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан асқан сома қосымша капитал ретінде көрсетіледі.

Меншікті сатып алынған акциялар

Компания Компанияның акцияларын сатып алған жағдайда, төленген өтеу, соның ішінде табыс салығын шегергенде тиісті мәміле бойынша тиісті шығындар, олар жойылған немесе қайта шығарылған сәтке дейін меншікті сатып алынған акциялар ретінде меншікті капиталдың жалпы сомасынан шегеріледі. Мұндай акциялар кейіннен сатылған немесе қайта шығарылған кезде, алынған өтеу меншікті капитал құрамына қосылады. Меншікті сатып алынған акциялар орташа өлшемді құны бойынша есепке алынады.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме ретінде танылады және, егер олар есептік күнін қоса алғанда жарияланған жағдайда ғана, есептік күнге меншікті капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есептік күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есептік күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік шығарылуға бекітілген күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, есептілікте ашылады.

Шартты активтер мен міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат, егер оларды өтеуге байланысты ресурстардың кету ықтималдығы екіталай болған жағдайларды қоспағанда, қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте олар туралы ақпарат олармен байланысты экономикалық пайда алу ықтималдығы болған жағдайда қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Түсім, егер Топтың экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және түсім сенімді түрде бағаланатын болса, танылады. Түсім қаржылық есептілікте танылуы үшін келесі критерийлер де орындалуы керек:

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Пайыздық және соған ұқсас түсім мен шығыстар

Топ кредиттік құнсызданған қаржылық активтерден басқа, қаржылық активтердің жалпы теңгерімдік құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша немесе БЖТӘҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржылық активтер бойынша пайыздық түсімді есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл ол бойынша дисконттау кезінде есептік болашақ ақша төлемдері немесе түсімдері қаржы құралының күтілетін қызмет ету мерзімі ішінде немесе қолдануға болатын жағдайда неғұрлым қысқа уақыт мезгілі ішінде қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза теңгерімдік құнына дәл келтірілетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық талаптар (мысалы, мерзімінен бұрын төлеу құқығы) және комиссиялық шығындар немесе тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын құралға тікелей қатысты қосымша шығындар ескеріледі, бірақ болашақ кредиттік шығындар есепке алынбайды. Қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің теңгерімдік құны Топ төлемдер немесе түсімдерді бағалауды қайта қараған кезде түзетіледі. Түзетілген теңгерімдік құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал теңгерімдік құнның өзгеруі пайыздық түсім немесе шығыс ретінде көрсетіледі.

Комиссиялық кірістер

Топ клиенттерге көрсететін әртүрлі қызмет түрлерінен комиссиялық кірістер алады. Комиссиялық кірістерді келесі екі санатқа бөлуге болады:

- *Белгілі бір уақыт мезгілі ішінде қызметтер көрсеткені үшін алынған комиссиялық кірістер*

Белгілі бір уақыт мезгілі ішінде қызметтер көрсеткені үшін алынған комиссиялық тиісті орындау міндеттемелері орындалуына қарай осы кезең ішінде орындалуға есептеледі. Мұндай баптар комиссиялық кірістерді, листингтік және клирингтік алымдарды, ақпараттық қызметтерді, қашықтықтан қол жеткізу қызметтерін және мүшелік жарналарды қамтиды.

- *Операциялар жасау бойынша қызметтер көрсетуден алынған комиссиялық кірістер*

Үшінші тараптың атынан операция жасау бойынша келіссөздер жүргізу немесе оларға қатысу үшін алынған комиссиялық, мысалы, Топтың орындау міндеттемесі акцияларды немесе басқа бағалы қағаздарды сатып алу немесе бизнесті сатып алу немесе сату туралы келісім жасау болып табылатын болса, осындай операция аяқталған кезде танылады. Белгілі бір орындау міндеттемелерімен байланысты комиссиялық (немесе комиссиялықтың бір бөлігі) тиісті критерийлер орындалғаннан кейін танылады. Егер шартта айнымалы өтеу қарастырылған болса, комиссиялық кірістер айнымалы өтеуге тән белгісіздік кейіннен шешілген кезде түсімнің жинақталған қорытындысы болып танылған соманың айтарлықтай азаюы орын алмайды деген ықтималдықтың жоғары дәрежесінде ғана танылады.

Шетел валютасын қайта санау

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Топтың функционалдық валютасы және есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын қазақстандық теңгемен ұсынылған. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жасалған күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта саналады. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта саналады. Шетел валютасындағы операцияларды қайта санау кезінде туындайтын кірістер мен залалдар жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепте «Шетел валютасымен операциялар бойынша таза кіріс» бабында көрсетіледі. Шетел валютасындағы тарихи құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операция жасалған күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта саналады. Шетел валютасында әділ құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыстағы айырбас бағамы бойынша қайта саналады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

3. Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Шетел валютасын қайта санау (жалғасы)

Шетел валютасындағы операция бойынша шарттық айырбас бағамы мен осындай мәміле жасалған күнгі ресми бағам арасындағы айырмашылық шетел валютасындағы операциялар бойынша шығындар шегерілген кіріс құрамына қосылады. 2021 және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы ресми бағамдар осындай болды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
KZT/USD	431,8	420,91
KZT/EUR	489,1	516,79
KZT/RUR	5,76	5,62
KZT/GBP	583,22	574,88

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары

Бағалаулардың белгісіздігі

Топтың есеп саясатын қолдану үдерісінде басшылық өз пайымдауларын қолданды және шоғырландырылған қаржылық есептілікте таңылған сомаларды белгілеген кезде бағалаулар жасады:

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде белгілеу мүмкін болмаса, ол математикалық үлгілерді қамтитын әртүрлі бағалау үлгілерін пайдаланумен белгіленеді. Мұндай үлгілер үшін бастапқы деректер мүмкіндігінше байқалатын нарық негізінде анықталады; әйтпесе әділ құнды белгілеу үшін пайымдауды қолдану қажет. Қосымша ақпарат *24-ескертпеде* берілген.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау

Топ қаржылық активтер мен дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға бағалау резервтерін (провизияларды) қалыптастырады. Мұндай резервтердің мөлшерін Топ қаржылық активтерге немесе олардың эмитенттеріне берілген кредиттік рейтингтерге, сондай-ақ қалыптастыру мерзімдері мен дебиторлық берешек мөлшеріне қарай белгілейді.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есептік кезеңнің соңында Топ мұндай активтердің құнсыздануы белгілерінің бар-жоғын анықтау үшін өзінің негізгі құралдарының және материалдық емес активтерінің теңгерімдік құнын тексереді. Ішкі және сыртқы факторларды талдау негізінде басшылық есептік күні мүмкін болатын құнсыздану белгілерінің бар-жоғын анықтайды.

Егер құнсыздану белгілері бар болса, Топ өтелетін құнды бағалайды. Өтелетін құн сатуға кеткен шығындар шегерілген әділ құн мен пайдалану құнының ең үлкені ретінде белгіленеді.

Тудырушы бірліктің өтелетін құнын белгілеу басшылықтың бағалауын пайдалануды ойластырады. Пайдалану құнын белгілеу үшін қолданылатын әдістерге сонымен қатар ақшалай қаражаттың дисконтталған ағынының әдістері кіреді. Қолданылған әдістемелерді қоса алғанда, бұл бағалаулар әділ құнға және, ақырында, болашақ кезеңдерде қаржылық емес активтердің кез келген құнсыздану немесе қайтару сомасына елеулі әсер етуі мүмкін. 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ тәуелсіз бағалаушыны тартумен негізгі құралдарды қайта бағалауды жүргізді. Осы қайта бағалаудың қорытындысы бойынша негізгі құралдардың теңгерімдік құны әділ құнға дейін жеткізілді. 2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сыртқы және ішкі индикаторларды талдау нәтижелерінде Топ негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану белгілерін тапқан жоқ.

Топ 2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланған құн алдыңғы бағалау күнінен бері айтарлықтай өзгерістерге ұшыраған жоқ және, тиісінше, Топтың негізгі құралдарының теңгерімдік құны олардың әділ құнына сәйкес келеді/жақын деп санайды. 2021 жылдың 31 желтоқсанда Топ негізгі құралдарды қайта бағалауды жүргізген жоқ.

Сот талқылаулары

ХҚЕС сәйкес Топ өткен оқиғаларға байланысты ағымдағы міндеттеме болған, экономикалық пайдаларды аудару мүмкін болған және оларды аударуға жұмсалатын шығындар құны сенімді түрде бағаланатын болған жағдайда ғана резервтерді таниды. Егер бұл критерийлер орындалмаса, резервтер есептеп жазылмайды, бұл ретте мұндай шартты міндеттеме шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелерде ашылады. Қазіргі уақытта шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмеген немесе ашылмаған кез келген міндеттеменің туындауы Топтың қаржылық жағдайына елеулі әсер етуі мүмкін. Осы бухгалтерлік қағидатты сот талқылауларына қолдану Топ басшылығынан басшылықтың бақылауынан тыс әртүрлі нақты және заңды мәселелер бойынша шешім қабылдауды талап етеді. Топ шешілмеген сот талқылауларын олардың даму барысында өзгерістер пайда болған сайын және әрбір есептік күнде шоғырландырылған қаржылық есептілікте резервтерді құру қажеттілігін бағалау үшін қайта қарайды.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***4. Маңызды есеп пайымдаулары мен бағалаулары (жалғасы)**

Резервтерді құру туралы шешім қабылдау кезінде ескерілетін факторлардың қатарында – қуынымның, шағымның айыппұлдың мәні, заң процесі және сот талқылауы жүріп жатқан, қуным берілген немесе айыппұл салынған юрисдикциядағы ықтимал залалдың сомасы, сот талқылауының барысы (соның ішінде шоғырландырылған қаржылық есептілік берілген күннен кейін, бірақ ол жарияланғанға дейін), заң кеңесшілерінің пікірлері немесе көзқарастары, осыған ұқсас талқылаулардың бұрынғы тәжірибесі және Топ басшылығының қуынымға, шағымға немесе айыппұлға қалай жауап беруге қатысты кез келген шешімдері.

5. Комиссиялық кірістер

Комиссиялық кірістер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Комиссиялық алым	1.524.037	1.371.167
Листингілік алым	837.673	839.787
Клирингілік алым	1.168.984	389.073
Мүшелік алым	339.685	286.518
Ақпараттық қызметтер көрсетуден түскен кірістер	252.692	232.701
Техникалық алым	122.570	38.535
Комиссиялық алым жиыны	4.245.641	3.157.781

Қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте Топ клиенттермен жасасқан шарттармен байланысты шарт бойынша келесі активтерді және шарт бойынша міндеттемелерді таныды:

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Шарт бойынша активтер (басқа активтер құрамында ұсынылған)	415.774	304.632
Шарт бойынша міндеттемелер (алынған аванстар ретінде ұсынылған)	51.206	31.616

Топ, әдетте, комиссиялық алымды олар орындалуға тиісті операция аяқталғанға дейін немесе ол аяқталғаннан кейін бірден жинайды (атқару міндеттемесі белгілі бір уақытта орындалатын шарттарда, мысалы, Биржадағы операциялар үшін комиссиялық сыйақылар). Кезең ішінде орындалатын (листингілік алым сияқты) қызметтер ұсынылған жағдайда, Топ әдетте шарттың жалпы қолданылу мерзімінің тиісті бөлігіне қатысты ай сайын, тоқсан сайын немесе жыл сайын аванс ретінде сомалар алады.

Топ 15 ХҚЕС (IFRS) 121-тармағында қарастырылған тәжірибелік сипаттағы жеңілдетуді қолданады және бастапқы күтілетін қолданылу мерзімі бір жылдан аспайтын шарттар бойынша қалған орындау міндеттері туралы ақпаратты ашпайды.

6. Пайыздық кірістер

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер		
Инвестициялық бағалы қағаздар	2.706.523	2.012.007
Кері репо операциялары	275.757	306.393
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	64.675	120.841
Ақшалай қаражат баламалары	20.072	33.793
Қаржылық активтер бойынша пайыздық кіріс жиыны	3.067.027	2.473.034

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***7. Операциялық шығыстар**

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Қызметкерлерге жұмсалатын шығыстар	1.747.777	1.621.770
Тозу және амортизация <i>(16, 17-ескертпелер)</i>	318.911	240.290
Әлеуметтік салық	163.861	153.307
Табыс салығынан басқа салықтар	139.718	130.958
Негізгі құралдарға және материалдық емес активтерге техникалық қызмет көрсету	149.538	76.939
Банк қызметтері	10.726	62.456
Коммуникациялар және SWIFT қызмет көрсету	36.455	27.497
Ақпараттық қызметтер	17.670	25.372
Бизнесті дамытуға жұмсалатын шығыстар	49.757	23.960
Мүшелік жарналар	20.698	16.193
Кәсіби қызметтер	45.699	14.206
Операциялық жалдау	26.012	15.361
Қызметкерлерді оқыту	27.836	7.460
Іссапарлық шығыстар	13.091	5.995
Сактандыру төлемдері	11.390	1.143
Пошталық және курьерлік қызметтерге жұмсалатын шығыстар	3.292	2.215
Басқа шығыстар	129.230	61.703
Операциялық шығыстар жиыны	2.911.661	2.486.825

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

8. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс келесі баптардан тұрады:

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Корпоративтік табыс салығын есептеу – ағымдағы бөлік	304.100	186.812
Өткен жылдардың корпоративтік табыс салығының түзетімі	24.689	4.112
Кейінге қалдырылған салықты есептеу – мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы	59.250	57.291
Басқа жиынтық табыс құрамында танылған кейінге қалдырылған салықты шегергенде (негізгі құралдарды қайта бағалау)	–	(6.038)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	388.039	242.177
Топтың кірісіне Қазақстан Республикасында ғана салық салынады. Салықтық заңнамаға сәйкес, қолданылатын корпоративтік табыс салығы 2021 және 2020 жылдары 20% құрайды.		
Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарды және 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы салықтың нормативтік мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайданы салыстырып тексеру келесі түрде көрінеді.		
	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстарға дейінгі пайда	4.293.174	3.135.688
Салықтың нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеме бойынша есептелген салық	858.635	627.138
Өткен жылдардың корпоративтік табыс салығының түзетімі	24.689	4.112
<i>Салық салуға жатпайтын кіріс:</i>		
Мемлекеттік бағалы қағаздар және басқа бағалы қағаздар бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	(541.305)	(402.399)
<i>Шегеруге жатпайтын шығыстар:</i>		
Кредиттік залалдар бойынша шығыстар	24.292	3.662
Мүшелік жарналар	3.681	2.879
Жалпы және әкімшілік шығыстар	8.599	2.638
Басқасы	9.448	4.147
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	388.039	242.177

31 желтоқсандағы кейінге қалдырылған салықтық активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ тиісті жылдардағы олардың қозғалысы келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы</i>			<i>Мезгілдік айырмалардың пайда болуы және азаюы</i>			
	<i>2019 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>Пайда немесе залал құрамында</i>	<i>Басқа жиынтық табыс құрамында</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>Пайда немесе залал құрамында</i>	<i>Басқа жиынтық табыс құрамында</i>	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>
Шегерілетін мезгілдік айырмалардың салықтық әсері							
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	13.292	165	–	13.457	2.161	–	15.618
Басқасы	3.601	(2.973)	–	628	(145)	–	483
Кейінге қалдырылған салықтық актив	16.893	(2.808)	–	14.085	2.016	–	16.101
Салық салынатын мезгілдік айырмалардың салықтық әсері							
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(89.980)	(48.445)	(6.038)	(144.463)	(61.266)	–	(205.729)
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттеме	(89.980)	(48.445)	(6.038)	(144.463)	(61.266)	–	(205.729)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттеме жиыны, нетто	(73.087)	(51.253)	(6.038)	(130.378)	(59.250)	–	(189.628)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	1.000	395	–	1.395	483	–	1.878
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер міндеттемелер	(74.087)	(51.648)	(6.038)	(131.773)	(59.733)	–	(191.506)

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

9. Акцияға пайда

Акцияға базалық пайданы есептеу үшін пайдаланылған жай акциялар пайдасының және орташа өлшемді санының көрсеткіштері төменде келтірілген:

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
Топ акционерлеріне тиесілі жылдағы таза пайда	3.905.135	2.893.511
Акцияға базалық пайданы белгілеуге арналған үшін жай акциялардың орташа өлшемді саны	1.075.231	978.964
Акцияға базалық және бытыраңқы кіріс (теңге)	3.631,90	2.955,69

10. Ақшалай қаражат және оның баламалары

Ақшалай қаражат және оның баламалары келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
Кассадағы қолма-қол қаражат	-	377
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	53.070.080	41.456.590
ҚРҰБ-дегі корреспонденттік шот	11.482.909	5.384.203
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(100.227)	(23.296)
Ақшалай қаражат және оның баламалары	64.452.762	46.817.874

Банктердегі корреспонденттік шоттар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
The Bank of New York Mellon	28.671.599	21.413.367
«Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ	22.668.612	13.693.519
Citibank N.A.	883.739	5.801.945
«Altyn Bank» АҚ	349.499	267.211
JPMorgan Chase Bank, N.A.	462.028	239.396
Басқа кредиттік ұйымдар	34.603	41.152
	53.070.080	41.456.590
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(100.227)	(23.296)
Кредиттік ұйымдардағы корреспонденттік шоттар	52.969.853	41.433.294

2021 жылдың 31 желтоқсандағы және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақшалай қаражат және оның баламаларының қалдықтары кредиттік тәуекелдің немесе құнсызданудың елеулі ұлғаюының белгілерін көрсетпейді. Жылдағы ККЗ арналған бағалау резервтері өзгерістерінің талдауы төменде келтірілген:

	<i>2021 жыл</i>	<i>2020 жыл</i>
1 қаңтардағы ККЗ арналған бағалау резерві	(23.296)	(9.106)
Резервтің таза өзгерісі	(76.931)	(14.190)
31 желтоқсанда	(100.227)	(23.296)

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

11. Кредиттік ұйымдардағы қаражат және кері репо операциялары

	<u>2021 жылдың 31 желтоқсан</u>	<u>2020 жылдың 31 желтоқсан</u>
90 күннен астам мерзімге орналастырылған мерзімді депозиттер	-	1.300.000
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	-	(3.523)
Кредиттік ұйымдардағы қаражат жиыны	-	1.296.477

2020 жылдың 31 желтоқсанда мерзімді депозиттер «Сбербанк России» АҚ ЕБ-де жылдық 9.00% номиналды пайыздық мөлшерлеменен орналастырылған 1.300.000 мың теңге сомадағы қаражатты қамтыған. 2021 жылдың ақпанда осы депозиттер өтелген.

ККЗ арналған бағалау резервтерінің өзгерістерін талдау төменде келтірілген:

	<u>2021 жыл</u>	<u>2020 жыл</u>
1 қаңтардағы ККЗ арналған бағалау резерві	(3.523)	(3.773)
Резервтің таза өзгерісі	3.523	250
31 желтоқсанда	-	(3.523)

Кері репо операциялары келесі түрде ұсынылған:

	<u>2021 жылдың 31 желтоқсан</u>	<u>2020 жылдың 31 желтоқсан</u>
Теңгемен	2.055.614	-
АҚШ долларымен	2.158.655	-
Кері репо операциялары жиыны	4.214.269	-

12. Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері

	<u>2021 жылдың 31 желтоқсан</u>	<u>2020 жылдың 31 желтоқсан</u>
Репо операциялары және кері репо операциялары	4.245.488.596	1.423.667.918
Валюталық операциялар	87.274	1.379.773
Орталық контрагенттің қаржылық активтері мен міндеттемелері жиыны	4.245.575.870	1.425.047.691

Орталық контрагенттің қаржылық активтері валюталық және репо операциялары бойынша дебиторлық берешекті, орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері – Топ орталық контрагент ретінде нарыққа қатысушылармен жасаған тиісті мәмілелер бойынша кредиторлық берешекті білдіреді. Жеке контрагенттердің қарсы талаптары мен міндеттемелерін өзара есепке алу 32 ХҚЕС (IAS) сәйкес жасалады.

13. Инвестициялық бағалы қағаздар

Инвестициялық бағалы қағаздар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<u>2021 жылдың 31 желтоқсан</u>	<u>2020 жылдың 31 желтоқсан</u>
Амортизацияланған құны бойынша есептелетін борыштық бағалы қағаздар		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары	33.420.305	28.723.307
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің облигациялары	1.000.479	419.210
Корпоративтік облигациялар	-	-
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(41.439)	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	34.379.345	29.142.517

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***14. Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар**

БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>		<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>	
	<i>Иелену үлесі, %</i>	<i>Сомасы</i>	<i>Иелену үлесі, %</i>	<i>Сомасы</i>
«Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ	29,28	18.800	29,28	18.800
«Қырғыз қор биржасы» ЖАҚ	7,05	2.253	7,05	2.253
БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	–	21.053	–	21.053

Топ үлестік құралдарға кейбір инвестицияларды, олар саудалауға арналмаған болып табылатыды деген себеппен, БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдарға инвестициялар ретінде өз қалауы бойынша жіктеді. Мұндай инвестицияларға биржалар мен клирингілік ұйымдардың капиталына міндетті салымдар жатады. «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ коммерциялық емес ұйым болып табылады. «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ бақылаушы акционері – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі, оның иелену үлесі 63,24% құрайды. Топ басшылығы Топ «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ қызметіне елеулі ықпал тигізбейді деп санайды.

15. Қауымдастырылған компанияға инвестициялар

2021 және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қауымдастырылған компанияға инвестициялар келесі түрде ұсынылған:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>		<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>	
	<i>Иелену үлесі, %</i>	<i>Сомасы</i>	<i>Иелену үлесі, %</i>	<i>Сомасы</i>
«РТРС» ЖШС	50	90.537	50	91.548

Толығырақ ақпарат 2-ескертпеде берілген.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

16. Негізгі құралдар

	<i>Ғимарат</i>	<i>Жер</i>	<i>Машина- лар мен жабдық</i>	<i>Көлік құралдары</i>	<i>Басқасы</i>	<i>Жиыны</i>
Қайта бағаланған құны						
2019 жылдың 31 желтоқсан	1.018.154	179.675	351.679	46.747	127.128	1.723.383
Түсімдер	–	–	122.868	–	7.550	130.418
Қайта бағалау әсері	(83.821)	(102.405)	–	2.536	–	(183.690)
Істен шығу	–	–	–	–	–	–
2020 жылдың 31 желтоқсан	934.333	77.270	604.330	57.472	143.720	1.817.125
Түсімдер	–	–	170.047	1.454	5.166	176.667
Істен шығу	–	–	(13.915)	–	(725)	(14.640)
2021 жылдың 31 желтоқсан	934.333	77.270	760.462	58.926	148.161	1.979.152
Накопленная амортизация						
2019 жылдың 31 желтоқсан	(58.489)	–	(290.797)	(17.077)	(106.345)	(472.708)
Есептелген амортизация	(25.996)	–	(66.214)	(9.912)	(6.540)	(108.662)
Істен шығу	84.485	–	–	26.989	–	111.474
2020 жылдың 31 желтоқсан	–	–	(357.011)	–	(112.885)	(469.896)
Істен шығу	–	–	12.978	–	–	12.978
Есептелген амортизация	(26.074)	–	(59.868)	(17.778)	(9.838)	(113.558)
2021 жылдың 31 желтоқсан	(26.074)	–	(403.901)	(17.778)	(122.723)	(570.476)
Таза теңгерімдік құны						
2019 жылдың 31 желтоқсанда	959.665	179.675	190.665	37.859	29.825	1.397.689
2020 жылдың 31 желтоқсанда	934.333	77.270	247.319	57.472	30.835	1.347.229
2021 жылдың 31 желтоқсанда	908.259	77.270	356.561	41.148	25.438	1.408.676

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толық амортизацияланған негізгі құралдардың бастапқы құны 284.065 мың теңге құрады (2020 жылдың 31 желтоқсанда: 274.992 мың теңге).

Топтың меншігіндегі жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құнын анықтау үшін, Топ «Тәуелсіз бағалау бюросы» ЖШС тәуелсіз бағалаушы қызметін пайдаланды. Әділ құн нарықта ұсынылатын ұқсас нысандардың құнын ескере отырып, сондай-ақ дисконтталған ақша ағындары әдісін пайдаланумен анықталады. Қайта бағалау күні – 2020 жылдың 31 желтоқсан. Жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құны туралы толығырақ ақпарат *24-ескертпеде* ашылған.

Егер жерді, ғимараттарды және көлік құралдарының құнын бағалау бастапқы құны бойынша есепке алу үлгісін пайдаланумен жүргізілген болса, теңгерімдік құнның көрсеткіштері келесідей болушы еді:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>			<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>		
	<i>Жер</i>	<i>Ғимарат</i>	<i>Көлік құралдары</i>	<i>Жер</i>	<i>Ғимарат</i>	<i>Көлік құралдары</i>
Бастапқы құны	1.628	1.023.223	61.424	1.628	1.023.223	61.424
Жинақталған амортизация	–	(232.357)	(30.073)	–	(206.776)	(20.859)
Таза теңгерімдік құны	1.628	790.866	31.351	1.628	816.447	40.565

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

17. Материалдық емес активтер

Төменде материалдық емес активтер баптары бойынша қозғалыс көрсетілген:

	<i>Ішкі әзірленетін бағдарлама- лық жасақтама</i>	<i>Басқа бағдарлама- лық жасақтама және лицензиялар</i>	<i>Басқасы</i>	<i>Әзірлеуге жұмсалған шығыстар</i>	<i>Жиыны</i>
Бастапқы құны					
2019 жылдың 31 желтоқсан	204.992	709.238	5.831	2.293	922.354
Түсімдер	2.643	406.632	281	9.263	418.819
Еңбекақының және басқа шығыстардың капиталдануы	11.353	–	–	–	11.353
Аударымдар	11.085	–	471	(11.556)	–
2020 жылдың 31 желтоқсан	230.073	1.115.870	6.583	–	1.352.526
Түсімдер	–	398.440	–	28.818	427.258
Еңбекақының және басқа шығыстардың капиталдануы	57.654	–	–	–	57.654
Аударымдар		13.056	–	(13.056)	–
Істен шығу	(3.131)	(12.718)	–	–	(15.849)
2021 жылдың 31 желтоқсан	284.596	1.514.648	6.583	15.762	1.821.589
Жинақталған амортизация					
2019 жылдың 31 желтоқсан	(88.827)	(93.075)	(5.573)	–	(187.475)
Жинақталған амортизация Шығынға жазу	(40.398)	(90.220)	(1.010)	–	(131.628)
2020 жылдың 31 желтоқсан	(129.225)	(183.295)	(6.583)	–	(319.103)
Есептелген тозу	(50.482)	(154.871)	–	–	(205.353)
Шығынға жазу		10.755	–	–	10.755
2021 жылдың 31 желтоқсан	(179.707)	(327.411)	(6.583)	–	(513.701)
Таза теңгерімдік құны					
2019 жылдың 31 желтоқсанда	116.165	616.163	258	2.293	734.879
2020 жылдың 31 желтоқсанда	100.848	932.575	–	–	1.033.423
2021 жылдың 31 желтоқсанда	104.889	1.187.237	–	15.762	1.307.888

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толық амортизацияланған материалдық емес активтердің бастапқы құны 90.807 мың теңге құрады (2020 жылдың 31 желтоқсанда: 45.614 мың теңге).

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

18. Берілген аванстар

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген аванстар 574.653 мың теңге құрады (2020 жылдың 31 желтоқсанда: 662.220 мың теңге), соның ішінде 2018 жылдың 10 қазандағы стратегиялық келісім шеңберінде биржалық сауданы жүргізу үшін және клирингті жүзеге асыру үшін бағдарламалық өнімдерді сатып алуға «Московская Биржа ММВБ-РТС» ЖАҚ (бұдан әрі - МОЕХ) берілген 557.835 мың теңге мөлшеріндегі аванс.

19. Басқа активтер мен міндеттемелер

Басқа активтер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
Басқа қаржылық активтер		
Алынатын комиссиялық сыйақылар	162.061	139.586
Клирингтік операциялар бойынша қызметтерден түскен кіріс	185.713	112.799
Ақпараттық қызметтерден алынатын кіріс	63.928	55.457
Алынатын листингтік сыйақылар	17.800	10.762
Алынатын мүшелік жарналар	6.414	1.304
Қашықтықтан қол жеткізу қызметтерінен алынатын кіріс	1.323	250
Алынатын айыппұлдар мен өтемпұлдар	175	125
Басқа қаржылық активтер жиыны	437.414	320.283
ККЗ арналған бағалау резервін шегергенде	(21.640)	(15.651)
Басқа қаржылық активтер жиыны	415.774	304.632
Басқа қаржылық емес активтер		
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	13.795	9.097
Болашақ кезеңдердің шығыстары	21.438	7.415
Тауарлық-материалдық қорлар	11.574	6.379
Демалыстар бойынша аванстар		1.371
Басқасы	44	39
Басқа қаржылық емес активтер жиыны	46.851	24.301
Басқа активтер жиыны	462.625	328.933

Басқа міндеттемелер келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
Басқа қаржылық міндеттемелер		
Кредиторлық берешек	25.471	12.339
Төленетін дивидендтер	2.203	2.203
Басқа қаржылық міндеттемелер жиыны	27.674	14.542
Басқа қаржылық емес міндеттемелер		
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептеулер	74.140	67.285
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	88.734	4.696
Басқасы	10.989	4.894
Басқа қаржылық емес міндеттемелер жиыны	173.863	76.875
Басқа міндеттемелер жиыны	201.537	91.417

20. Клирингтік қатысушылардың қаражаты

2021 жылдың 31 желтоқсандағы және 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клирингтік қатысушылардың қаражаты деривативтер нарығындағы клирингтік қатысушылардың нетто міндеттемелерін, қор және валюта нарықтарындағы мәмілелерді қамтамасыз ету болып табылатын кепілдік және маржалық жарналарымен ұсынылған.

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
Валюта және қор нарықтары бойынша қамтамасыз етулер	85.698.345	63.511.191
Валюта нарығы бойынша кепілді жарналар	652.000	701.000
Қор нарығы бойынша кепілді жарналар	366.000	386.000
Деривативтер нарығы бойынша кепілді жарналар	46.000	35.000
Деривативтер нарығы бойынша қамтамасыз ету	67.924	57.660
Клирингтік қатысушылардың қаражаты жиыны	86.830.269	64.690.851

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***20. Клирингілік қатысушылардың қаражаты (жалғасы)**

Қаражатты келесі клирингілік қатысушылар орналастырды:

	<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>
Екінші деңгейдегі қазақстандық банктер	67.020.412	48.169.842
Басқа қаржы ұйымдары	19.272.597	16.302.827
Халықаралық банктік есеп айырысу және кредит институты	537.260	218.182
Клирингілік қатысушылардың қаражаты жиыны	86.830.269	64.690.851

21. Жарғылық капитал

Компанияның жарғылық капиталы жай акциялардың келесі санымен ұсынылған:

	<i>Шығарылған акциялардың саны</i>	<i>Сатып алынған акциялардың саны</i>	<i>Айналыс- тағы акциялар- дың саны</i>	<i>Жарғылық капитал</i>	<i>Меншікті сатып алынған акциялар</i>
2020 жылдың 31 желтоқсан	974.373	(13.329)	961.044	2.661.775	(62.076)
Жарғылық капиталдың ұлғаюы	100.858	–	100.858	1.527.255	–
Бұдан бұрын сатып алынған акциялардың сатылуы	–	13.329	13.329	–	62.076
2020 жылдың 31 желтоқсан	1.075.231	–	1.075.231	4.189.030	–
Жарғылық капиталдың ұлғаюы					
Бұдан бұрын сатып алынған акциялардың сатылуы					
2021 жылдың 31 желтоқсан	1.075.231	–	1.075.231	4.189.030	–

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарияланған жай акциялардың жалпы саны 5.000.000 дана құрайды (2020 жылдың 31 желтоқсанда: 5.000.000 дана). 2020 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарияланған акциялар 1.075.231 дана санында орналастырылып, толық төленді.

2020 жылдың 27 қазанда Компанияның Директорлар кеңесі 119 000 жай акцияны, оның ішінде бұрын сатып алынған саны 13 329 дана акцияны, орналастыру/өткізу туралы шешімді бекітті. Артықшылықпен сатып алу құқығын жүзеге асыру шеңберінде «Bolashaq Trade Group» ЖШС 2020 жылдың 21 желтоқсандағы сатып алу-сату мәмілесінің негізінде 5 683 жай акцияны сатып алды. 2020 жылдың 15 желтоқсанда Компания мен МОЕХ тараптар арасында бұдан бұрын қол қойылған 2018 жылдың 10 қазандағы Стратегиялық ынтымақтастық туралы келісімді іске асыру шеңберінде Компанияның жай акцияларын саны 95 175 данада және бұрын сатып алынған акцияларды саны 13 329 данада бір акция үшін 13.918,67 теңге бағамен сату туралы мәміле жасасты. Акцияларды сату нәтижесінде түскен активтер жалпы сомасы 1.510.231.369 теңге 68 тиын ақшалай қаражатпен ұсынылды.

Басқа резервтердің сипаты мен арналуы*Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві*

Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві жердің, ғимараттардың және көлік құралдарының әділ құнының ұлғаюын, сондай-ақ осы құнның азаюын көрсету үшін пайдаланылады, бірақ мұндай азаю бұрын меншікті капиталдың құрамында көрсетілген дәл сол актив құнының алдыңғы ұлғаюына байланысты болатын дәрежеде ғана.

Әділ құн резерві

Бұл резерв БЖТӘҚ бойынша бағаланатын қаржылық активтердің әділ құнының өзгеруін көрсетеді.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***21. Жарғылық капитал (жалғасы)***Резервтік қор*

Резервтік қор нарық қатысушыларының ықтимал дефолтының орнын толтыру үшін Қазақстан Республикасының «Бағалы қағаздар рыногы туралы» Заңының талаптарына сәйкес қалыптасады.

Компанияның Директорлар кеңесінің 2020 жылдың 30 сәуірдегі отырысында резервтік қорды 1.420.000 мың теңгеге ұлғайту туралы шешім қабылданды. 2021 жылдың соңында Топ резервтік қордың жеткіліктілігін бағалады. Топ басшылығы құрылған резервтің жеткіліктілігіне сенімді және 2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтік қорды ұлғайту қажет емес деп есептейді.

Басқа резервтер баптары бойынша қозғалыс

Төменде басқа резервтер баптары бойынша қозғалыс ұсынылған:

	<i>Әділ құн резерві</i>	<i>Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві</i>	<i>Резервтік қор</i>
2020 жылдың 1 қаңтарда	57	179.893	1.750.000
БЖТӘҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдардың әділ құны өзгеруінің таза шамасы	(13)	–	–
Негізгі құралдарды қайта бағалау	–	(72.216)	–
Негізгі құралдарды қайта бағалаудың салықтық әсері	–	(6.038)	–
Салықтарды шегергенде, қайта бағалау резервін амортизациялау	–	(403)	–
Резервтік қордың ұлғаюы	–	–	1.420.000
2020 жылдың 31 желтоқсанда	–	100.833	3.170.000
Салықтарды шегергенде, қайта бағалау резервін амортизациялау	–	(9.847)	–
2021 жылдың 31 желтоқсанда	–	90.986	3.170.000

22. Келісімдік және шартты міндеттемелер**Операциялық орта**

Қазақстанда нарықтық экономиканың талаптарына жауап бере алатын экономикалық реформалар және құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымның дамуы жалғасуда. Болашақта Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көп жағдайда осы реформалардың барысына, сондай-ақ Үкіметтің экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдап жатқан шараларының тиімділігіне байланысты болады.

Қазақстан экономикасына мұнай бағасының төмендеуі және теңгенің негізгі шетел валюталарына қатысты құбылмалылығы кері әсерін тигізуде. Теңгедегі пайыздық мөлшерлемелер жоғары деңгейде қалып отыр. Осы факторлардың жиынтығы капиталдың қолжетімділігінің төмендеуіне және оның құнының өсуіне, сондай-ақ одан әрі экономикалық өсуге қатысты белгісіздіктің артуына әкелді, бұл Топтың қаржылық жағдайына, қызметінің нәтижелеріне және экономикалық келешегіне жағымсыз ықпал тигізуі мүмкін. Топ басшылығы ағымдағы жағдайда Топтың экономикалық тұрақтылығын сақтау үшін тиісті шараларды қабылдап жатыр деп есептейді.

Covid-19 пандемиясына қатысты ағымдағы жағдайға байланысты пандемияның одан әрі дамуы және оның ұзақтығы, сондай-ақ жақын болашақта мүмкін болатын экономиканы қалпына келтіру дәрежесі туралы белгісіздік сақталуда. Үкімет түрлі шараларды қолдануды жалғастыруда, олардың ықпалы одан әрі дамып келеді. Сондықтан Топ басшылығы артқан тәуекелдерді, сондай-ақ пандемия салдарын және Үкімет қабылдаған шараларды үздіксіз бағалауды жүзеге асырады.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***22. Келісімдік және шартты міндеттемелер (жалғасы)****Салық салу**

Қазақстан Республикасындағы салық шарттары өзгертулерге және дәйексіз қолданылу мен түсіндірілуге ұшырап тұрады. Топтың және қазақстандық уәкілетті органдардың қазақстандық заңдар мен ережелерді түсіндіруіндегі сәйкессіздіктер қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар есептеуге әкелуі мүмкін.

Қазақстандық салық заңнамасы мен салық салу тәжірибесі үздіксіз даму жағдайында болып тұрады, сондықтан әртүрлі түсіндірмелер мен жиі өзгерістерге ұшырайды, олардың кері күші болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда салық салу базасын белгілеу мақсатында, салық заңнамасы ХҚЕС ережелеріне сілтеме жасайды, бұл ретте қазақстандық салық органдарының тиісті ХҚЕС ережелерін түсіндіруі басшылықтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданған есеп саясаттарынан, пайымдауларынан және бағалауларынан өзгеше болуы мүмкін, бұл Банктің қосымша салық міндеттемелері туындауына әкелуі мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін үш жыл ішінде ретроспективті тексеруді жүргізе алады. Топ басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндірулері қолайлы болып табылады және Топтың салық ұстанымы негізді деп санайды.

Сот талқылаулары

Қалыпты қызмет барысында Топ сот қуынымдары мен шағымдарының нысаны болады. Басшылықтың пікірінше, мұндай қуынымдар немесе шағымдар нәтижесінде туындайтын ықтимал міндеттемелер (бар болған жағдайда) Топтың қаржылық жағдайына немесе болашақтағы қызмет нәтижелеріне елеулі жағымсыз әсер етпейді.

Келісімдік және шартты міндеттемелер

31 желтоқсанда Топтың келісімдік және шартты міндеттемелері келесі жайғасымдарды қамтиды:

	<u>2021 жылдың 31 желтоқсан</u>	<u>2020 жылдың 31 желтоқсан</u>
Келісімдік және шартты міндеттемелер		
Күрделі қаржы шығыны бойынша міндеттемелер	-	77.873

2018 жылдың 10 қазанда Компания мен MOEX Стратегиялық ынтымақтастық туралы келісімге қол қойды. Келісімге сәйкес, Компания MOEX бағдарламалық жасақтамасын пайдалану (KASE биржалық нарықтарындағы операцияларға қызмет көрсету үшін), MOEX-ке KASE үшін стратегиялық консалтинг қызметтерін көрсету құқықтарына ие болады.

23. Тәуекелдерді басқару саясаты**Кіріспе**

Тәуекелдерді басқару Топ қызметінің ажырамас бөлігі болып табылады. Топ қызметіне тән негізгі тәуекелдер:

- кредиттік тәуекел;
- өтімділік тәуекелі;
- нарықтық тәуекел;
- валюталық тәуекел;
- операциялық тәуекел.

Топ тәуекелдерді басқарудың тиімді және әсерлі үдерісінің бар болу маңыздылығын мойындайды. Тәуекелдерді басқарудың тиімді және әсерлі саясатын қамтамасыз ету үшін Топ тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын белгіледі, олардың негізгі мақсаты Топты қазір бар тәуекелдерден қорғау және жоспарланған нәтижелеріне жетуге мүмкіндік беру болып табылады. Тәуекелдерді басқару жүйесінің негізгі міндеттері мыналар болып табылады: тәуекелдер көздерін анықтау, тәуекелдер деңгейін өлшеу, тәуекелдерді басқару саласындағы саясаттар мен ережелерді әзірлеу және бақылау тетіктерін енгізу, оның ішінде лимиттерді белгілеу және оларды одан әрі орындау.

Тәуекелдерді басқару саясаты, тәуекел оқиғаларын сәйкестендіру, бағалау, оларға мониторинг жүргізу және жауап қайтару тәртібі, сондай-ақ Топтың қаржылық және операциялық тәуекелдерін басқару тәртібі Топтың тиісті ішкі құжаттарымен реттеледі.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кіріспе (жалғасы)

Бұдан әрі Топтың негізгі тәуекелдерін басқаруға қатысты сипаттама келтіріледі.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Директорлар кеңесі тәуекелдерді белгілеу және бақылау үшін жалпы жауапкершілік көтереді, сонымен қатар тәуекелдерді басқаруға және бақылауға жауапты жеке тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару стратегиясын әзірлеу, тәуекел түрлері бойынша саясат тұжырымдамасының қағидаттарын және лимиттерді бекіту үшін жауапкершілік көтереді. Сонымен бірге, Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың маңызды мәселелеріне жауапты, тәуекелдерге қатысты қабылданған тиісті шешімдердің орындалуын бақылайды және оларды бақылауды жүзеге асырады.

Басқарма

Басқарма Биржада тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін ұйымдастыруды қамтамасыз ету үшін жауапкершілік көтереді.

Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитет

Биржаның алқалы кеңесші органы, оның ең аз талап етілетін құрамын Басқарма белгілейді, жеке құрамы Басқарма төрайымының бұйрығымен бекітіледі. Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің негізгі функциялары – қаржы нарықтарындағы жағдайға, Биржа қызметіне, оның контрагенттері – Биржа мүшелеріне, клирингтік қатысушыларға, эмитенттерге және инвесторларға байланысты тәуекелдерді талдау, мониторинг жүргізу, анықтау және басқару, сондай-ақ Биржа Басқармасына ұсыныстар дайындау.

Инвестициялық комитет

Биржаның алқалы органы, оның құрамын Басқарма бекітеді. Инвестициялық комитеттің негізгі функциялары – Биржа активтері есебінен қаржы құралдарымен мәмілелер жасау бойынша инвестициялық шешімдер қабылдау және инвестициялаумен байланысты қаржылық тәуекелдер деңгейін барынша азайтуды қамтамасыз ету.

Тәуекелді азайту

Тәуекелдерді басқару аясында Топ пайыздық мөлшерлемелердің, айырбас бағамдарының, акциялар бағасының өзгеру тәуекелінің, кредиттік тәуекелдің және болжамды мәмілелер бойынша жайғасымдардың өзгеруінен туындайтын жайғасымдарды басқару үшін туынды құралдарды және басқа құралдарды пайдаланады. Топ өзінің кредиттік тәуекелін азайту үшін қамтамасыз етуді белсенді пайдаланады.

Тәуекелдің шамадан тыс шоғырлануы

Тәуекелдің шоғырлануы бірқатар контрагенттер ұқсас қызмет түрлерін жүзеге асырғанда немесе қызметтерін бір географиялық аймақта жүргізгенде, немесе контрагенттер ұқсас экономикалық сипаттамаларға ие болғанда және экономикалық, саяси және басқа да жағдайлардың өзгеруі нәтижесінде осы контрагенттердің келісімдік міндеттемелерді орындау қабілетіне ұқсас әсер еткенде пайда болады. Тәуекелдің шоғырлануы белгілі бір салаға немесе географиялық аймаққа әсер ететін жағдайлардың өзгеруіне Топтың қызмет нәтижелерінің салыстырмалы сезімталдығын көрсетеді.

Тәуекелдің шамадан тыс шоғырлануын болдырмау үшін, Топтың саясаты мен рәсімдері әртараптандырылған портфельді қолдауға бағытталған арнайы қағидаттарды қамтиды. Белгіленген тәуекелдің шоғырлануын басқару жүзеге асырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел – бұл Топтың клиенттері немесе контрагенттері өзінің шарттық міндеттемелерін орындамағанынан туындаған қаржылық залалы пайда болу тәуекелі. Топ жекелеген контрагенттер бойынша Топ қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуына мониторинг жүргізу арқылы кредиттік тәуекелді басқарады. Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген активтерді инвестициялау саясатына сәйкес, активтер түрлері, өтімділік дәрежесі, кірістілік деңгейі, мерзімділігі бойынша әртараптандырылған, кірістілігі мен тәуекелі бойынша теңгерілген қаржы құралдарының портфельдерін қалыптастыру жүзеге асырылады. Активтерді инвестициялау саясатына сәйкес, Биржа ай сайын Биржаның инвестициялық портфельдеріне талдау жасайды, бұл ретте Тәуекелдерді басқару бөлімі тоқсан сайын инвестициялық портфельдердің жай-күйіне және олардың тәуекелдерге ұшырағыштығына талдау жүргізеді, соның ішінде қаржы құралдарының дефолт ықтималдығын анықтайды, сондай-ақ Биржаның инвестициялық портфельдеріне стресс- және бэк-тестілеу жүргізеді.

Орталық контрагентпен жасалатын операциялар

Орталық контрагенттің қызметін атқара отырып, Биржа сондай-ақ клирингілік қатысушылардың өз міндеттемелерін орындамау тәуекелдерін өз мойнына алуына және сонымен бірге әрбір адал клирингілік қатысушысы алдындағы өз міндеттемелерін орындауға кепілдік беруіне байланысты кредиттік тәуекелдерге ұшырайды. Орталық контрагенттің функцияларын орындау кезінде кредиттік тәуекелді басқару мақсатында, Биржа клирингілік қатысушылардың қаржылық жағдайына Биржаның ішкі әдістеріне сәйкес белгіленген сенімділік деңгейі жоғары эмитенттердің ақшасы мен өтімді бағалы қағаздарын қамтитын қабылданатын қамтамасыз етудің түрлері мен сапасына талаптарды орнатады. Биржа өз контрагенттерін және қабылданған тәуекел деңгейін теңгерімді бағалауды қамтамасыз ететін ішкі рейтинг жүйесін әзірледі және үнемі жетілдіріп отырады. Контрагенттерді бағалау контрагенттердің қаржылық жағдайын, ақпараттық ашықтық деңгейін, іскерлік беделін және басқа да қаржылық және қаржылық емес факторларды жан-жақты терең бағалау негізінде жүзеге асырылады. Биржа орталық контрагент ретінде әрекет ететін операцияларға байланысты кредиттік тәуекелді азайту үшін, Биржа халықаралық стандарттарға сәйкес келетін және әртүрлі қорғаныс желілерінен тұратын көп деңгейлі, сатылы қамтамасыз ету пулының құрылымын енгізді. Сауда-саттыққа қатысушы тарапынан Биржаның кредиттік тәуекелі Биржаның «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидатымен жүретін сауда-саттық бойынша төлемдерді жүзеге асыруы арқылы азайтылады.

Туынды қаржы құралдары

Туынды қаржы құралдарымен байланысты кредиттік тәуекел кез келген уақыт сәтінде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған оң әділ құны бар туынды құралдармен шектеледі.

Құнсыздану

Топ тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның болжалды мәнін пайдалана отырып дисконтталатын күтілетін ақшалай қаражаттың түгел алынбауын бағалау үшін күтілетін кредиттік залалдарды (ККЗ) есептейді. Ақшалай қаражаттың түгел алынбауы – бұл шартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмашылық. ККЗ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал оның негізгі элементтері келесі:

Дефолт ықтималдығы (PD)	Дефолт ықтималдылығы берілген уақыт аралығында дефолт басталу ықтималдығының есептік бағалауы болып табылады. Дефолт, егер активті тану тоқтатылмаса және ол әлі де портфельдің бөлігі болып табылса, қарастырылатын кезең ішінде белгілі бір уақыт мезгілінде ғана орын алуы мүмкін.
Дефолт тәуекеліне ұшырағыш шама (EAD)	Дефолт тәуекеліне ұшырағыш шама есептік күннен кейін осы шамада күтілетін өзгерістерді, оның ішінде негізгі борыш сомасын және шартта немесе басқаша түрде көзделген пайыздарды төлеуді, берілген қарыздар бойынша күтілетін өтеулерді және төдемдердің мерзімі кешіктірілу нәтижесінде есептелген пайыздарды ескере отырып, қандай да бір болашақ күндегі дефолтқа ұшырағыш шаманы есептік бағалау болып табылады.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)**

Дефолт кезіндегі жоғалтулар деңгейі (LGD) *Дефолт кезіндегі жоғалтулар деңгейі* белгілі бір уақыт мезгілінде дефолт басталған жағдайда пайда болатын залалды есептік бағалау болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін, оның ішінде қамтамасыз етуді өткізу нәтижесіндегі, ақша ағындары арасындағы айырмашылық негізінде есептеледі. Әдетте EAD қатысты пайызда көрсетіледі.

Кредиттік тәуекел (жалғасы)*Құнсыздану (жалғасы)*

Дебиторлық берешекке қатысты Топ стандартпен көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданады және пайда болуы активтің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың (бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залал немесе бүкіл мерзім үшін ККЗ) негізінде ККЗ арналған резервті есептейді. Биржа кредиттік залалдар пайда болудың өзінің бұрынғы тәжірибесіне сүйеніп отырып, қарыз алушыларға тән болжамды факторлар мен жалпы экономикалық жағдайларды есепке алумен түзетілген бағалау резервтері матрицасын қолданды. Басқа борыштық қаржылық активтер жағдайында ККЗ 12 ай үшін есептеледі. Алайда, бастапқы тану сәтінен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуы байқалса, залалға арналған бағалау резерві бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада бағаланады.

Дефолтты анықтау

Егер жекелеген келісімдерде көрсетілген қажетті күндізгі төлемдер операциялық күн жабылған сәтте жасалмаса, Топ банктердегі қаражатқа қатысты дефолт орын алды деп есептейді және оны жою бойынша шұғыл шаралар қабылдайды.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Топтың қазынашылық қатынастары қаржылық қызмет көрсету ұйымдары, банктер, брокер-дилерлер, биржалар және клирингтік ұйымдар сияқты контрагенттермен қатынастарды қамтиды. Мұндай қатынастарды бағалау үшін Топтың кредиттік тәуекел департаменті қаржылық есептілік сияқты жалпыға қолжетімді ақпаратты және сыртқы рейтингтер сияқты басқа сыртқы көздерден алынған деректерді талдайды.

Топ кредиттік рейтингтің келесі деңгейлерін қолданады:

<i>Сыртқы халықаралық рейтингтік агенттіктің рейтингі (Fitch)</i>	<i>Рейтинг деңгейінің сипаттамасы</i>	<i>Бүкіл мерзім бойынша PD</i>
AA+ AAA дейінгі	Жоғары рейтинг	0-2%
AA		
A+ AA- дейінгі		
A-		
BBB+		
BBB	Стандартты рейтинг	2-14%
BBB-		
BB+		
BB- BB дейінгі		
B- B+ дейінгі		
CCC	Стандарттыдан төменгі рейтинг	14-100%
CCC-		
D		
	Құнсызданған	100%

Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық

Қаржылық жағдай туралы бірлестіріліген есептегі баптардың теңгерімдік құны, оның ішінде туынды құралдар, неттинг туралы бас келісімдерді және қамтамасыз ету ұсыну туралы келісімдерді пайдаланудан туындайтын тәуекелді азайтудың әсерін есепке алусыз, сол баптар бойынша кредиттік тәуекелге ең үлкен мөлшерін барынша дәл көрсетеді.

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)**

Әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы құралдары үшін олардың теңгерімдік құны кредиттік тәуекелдің ағымдағы мөлшерін, бірақ болашақта құнның өзгеруінен туындауы мүмкін тәуекелді ең үлкен мөлшерін емес білдіреді.

Кредиттік тәуекел (жалғасы)*Кредиттік тәуекелге ең көп ұшырағыштық (жалғасы)*

Бұдан әрі Топтың қаржылық активтерінің кредиттік рейтингтер бойынша жіктелуі ұсынылған.

	<i>AA</i>	<i>AA-/A+</i>	<i>BBB</i>	<i>BBB-</i>	<i><BBB-</i>	<i>Кредиттік рейтинг берілмеген</i>	<i>Жиыны</i>
2021 жылдың 31 желтоқсан							
Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары	28.646.529	1.344.774	1.278	34.103.656	356.489	36	64.452.762
Кері репо операциялары	–	–	–	4.214.269	–	–	4.214.269
Инвестициялық бағалы қағаздар	–	–	–	34.379.345	–	–	34.379.345
Басқа қаржылық активтер	–	–	–	–	–	415.774	415.774
Жиыны	28.646.529	1.344.774	1.278	72.697.270	356.489	415.810	103.462.150

2020 жылдың 31 желтоқсан

Қолма-қол қаражатты қоспағанда, ақшалай қаражат және оның баламалары	21.395.196	6.036.923	1.172	5.661.874	28.813	13.693.519	46.817.497
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	–	–	–	1.296.477	–	–	1.296.477
Инвестициялық бағалы қағаздар	–	–	–	29.142.517	–	–	29.142.517
Басқа қаржылық активтер	–	–	–	–	–	304.632	304.632
Жиыны	21.395.196	6.036.923	1.172	36.100.868	28.813	13.998.151	77.561.123

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл қалыпты немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімдері басталған кезде Топ төлемдер бойынша өз міндеттемелерін орындай алмайды деген тәуекел. Бұл тәуекелді шектеу мақсатында басшылық қолданыстағы банк салымдарының ең төменгі сомасына қосымша әртүрлі қаржыландыру көздерінің қолжетімділігін қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып активтерді басқаруды жүзеге асырады және болашақ ақша ағындары мен өтімділікке күнделікті мониторинг жүргізеді. Бұл үдеріс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыруды алу үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

Өтімділік тәуекелін басқару

Орталық контрагенттің функцияларын жүзеге асыру кезінде өтімділік тәуекелін басқару аясында Топ келесі құралдарды пайдаланады: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі корреспонденттік шот бойынша валюта нарығындағы овердрафт, тікелей репо операциялары және шартты түрде қысқамерзімді валюталық своп деп аталатын шетел валютасымен жасалатын адрестік операциялар.

Топтың уақытша бос меншікті активтері екі жылдан аспайтын мерзімге екінші деңгейдегі банктердегі салымдарда орналастырылған. Топтың салымдарын орналастыруға болатын екінші деңгейдегі банктердің тізбесі Биржаның Инвестициялар жөніндегі комитетімен жүйелі түрде қаралып, бекітілді.

Бұл ретте инвестициялық портфельді құрайтын инвестициялық нысандарды әртараптандыру Топтың инвестициялық портфелінде өтеу мерзімі бірдей қаржылық активтердің шоғырлануы нәтижесінде туындайтын жоғалтулар тәуекелдерін жоқа шығару мақсатында жүзеге асырылады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)**Өтімділік тәуекелі (жалғасы)***Өтімділік тәуекелін басқару (жалғасы)*

Биржа саясатына сай, сауда-саттыққа қатысушылардың қаражаты ешқандай құралдарға орналастырылмайды, олар Биржаның корреспонденттік шоттарында сақталады. Валюта нарығында өтетін биржалық сауда-саттық барысында туындайтын өтімділік тәуекелі Биржа сауда-саттыққа қатысушылардың нетто талаптары бойынша төлемдерді «төлемге-қарсы-жеткізу» қағидаты бойынша жүзеге асыру арқылы азайтылады, бұл ретте есеп айырысу ережелерін бұзған қалған сауда-саттыққа қатысушыға ақша аударылмайды, олар Биржаның корреспонденттік шоттарында қалады. Оның үстіне, мерзімді мәмілелер бойынша міндеттемелерді орындамау тәуекелін барынша азайту мақсатында мерзімді нарық қатысушылар кепілдікті қорларын құрған, ал Биржа резервтік қорды құрған, олардың мөлшері ішкі әдістемелер бойынша есептеледі.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері шарттық дисконтталмаған өтеу міндеттемелеріне негізделген өтеуге дейін қалған мерзімдері бойынша көрсетілген.

<i>2021 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>1 айдан</i>		<i>3-12 ай</i>	<i>1-5 жыл</i>	<i>5 жыл-дан</i>		<i>Өтеу мерзімі жоқ</i>	<i>Жиыны</i>
	<i>кем</i>	<i>1-3 ай</i>			<i>астам</i>	<i>астам</i>		
Қаржылық міндеттемелер								
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	86.830.269	–	–	–	–	–	–	86.830.269
Басқа қаржылық міндеттемелер	25.471	–	2.203	–	–	–	–	27.674
Қаржылық міндеттемелер жиыны	86.855.740	–	2.203	–	–	–	–	86.857.943

<i>2020 жылдың 31 желтоқсан</i>	<i>1 айдан</i>		<i>3-12 ай</i>	<i>1-5 жыл</i>	<i>5 жыл-дан</i>		<i>Өтеу мерзімі жоқ</i>	<i>Жиыны</i>
	<i>кем</i>	<i>1-3 ай</i>			<i>астам</i>	<i>астам</i>		
Қаржылық міндеттемелер								
Клирингілік қатысушылардың қаражаты	64.690.851	–	–	–	–	–	–	64.690.851
Басқа қаржылық міндеттемелер обязательства	12.339	–	2.203	–	–	–	–	14.542
Қаржылық міндеттемелер жиыны	64.703.190	–	2.203	–	–	–	–	64.705.393

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – Топ ұшырайтын нарық параметрлерінің өзгерістері, соның ішінде пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валютасының айырбас бағамдарының, қаржы құралдарының бағалары өзгеруі салдарынан, сондай-ақ жайғасымдарды, оның ішінде орталық контрагентпен режимдерде жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік қатысушылардың ашық жайғасымдарын жоюға кететін шығындар себебінен нарықтық өтімділіктің төмен болуы салдарынан залалдар пайда болу тәуекелі.

Орталық контрагент нарықтық тәуекелді басқару үшін қаржы құралдарының тәуекелдік параметрлерін анықтау жүйесі, белгілі бір биржалық нарықтарда клирингілік қатысушылардың жайғасымдарын ашу лимиттері, жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушылар үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін/маржалық қамтамасыз етуді бақылау, толық жабылумен клирингілік қатысушылар үшін туындайтын міндеттемелердің толық жабылуын бақылау, қамтамасыз ету құнын/маржалық қамтамасыз етуді және жартылай қамтамасыз етумен клирингілік қатысушылардың нетто жайғасымдарын қайта бағалау, жартылай қамтамасыз етумен мәмілелерге рұқсат беру үшін қаржы құралына талаптарды белгілеу сияқты тәуекелдерді басқару жүйесінің элементтерін пайдаланады.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

23. Тәуекелдерді басқару саясаты (жалғасы)

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – валюта айырбас бағамының өзгеруіне байланысты қаржы құралы құнының өзгеру тәуекелі. Топтың қаржылық жағдайы мен ақша ағындары валюта айырбас бағамдарының ауытқуына ұшырайды.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың монетарлық активтер мен міндеттемелер бойынша елеулі жайғасымдары бар валюталар көрсетілген. Жүргізілген талдау теңгеге қатысты айырбас бағамдарының ықтимал өзгеруінің жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есепке әсерін есептеуден тұрады (әділ құны валюта бағамы өзгеруіне сезімтал, саудалық емес монетарлық активтер мен міндеттемелердің бар болуына байланысты). Меншікті капиталға әсер жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есептегі әсерден айырмашылығы жоқ. Кестедегі теріс сомалар жиынтық табыс немесе меншікті капитал туралы шоғырландырылған есептегі ықтимал таза төмендеуді көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза өсуді көрсетеді.

<i>Валюта</i>	<i>2021 жыл</i>		<i>2020 жыл</i>	
	<i>Валюта бағамының өзгеруі, %</i>	<i>Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі</i>	<i>Валюта бағамының өзгеруі, %</i>	<i>Салық салуға дейінгі кіріске әсер етуі</i>
АҚШ доллары	14% (11%)	50.906 (39.998)	14% (11%)	44.417 (34.899)
Еуро	14% (11%)	(10) 7	14% (11%)	(5) 4

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел – бұл жүйенің бұзылуы, персоналдың қателері, алаяқтық немесе сыртқы оқиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызмет етуді тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге нұқсан келтіруі, заңды салдары болуы немесе қаржылық залалға әкелуі мүмкін. Топ барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжау шығара алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен, қадағалау арқылы және ықтимал тәуекелдерге тиісті жауап қайтару жолымен Топ мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, қол жеткізу құқықтарын, бекіту және келісу рәсімдерін, қызметкерлерді оқытуды және бағалау рәсімдерін тиімді бөлуді қарастырады. Тәуекелдерге мониторинг жүргізуді тәуекелдерді басқару бөлімшесі жүзеге асырады. Топтың үздіксіз қызметін қамтамасыз ету үшін қызметтің үздіксіздігі мен қалпына келтіру саясаты мен рәсімдері әзірленген.

24. Әділ құнды бағалау

Әділ құн иерархиясы

Топ бағалау үлгісіне байланысты қаржы құралдарының әділ құнын белгілеудің және ол туралы ақпаратты ашудың келесі иерархиясын қолданады:

- ▶ 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға белгілері (түзетілмеген).
- ▶ 2-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға елеулі әсер ететін барлық бастапқы деректер тікелей немесе жанама түрде байқалатын болып табылатын басқа үлгілер.
- ▶ 3-деңгей: есепте көрсетілген әділ құнға елеулі әсер ететін бастапқы деректердің барлығы нарықта байқалмайтын болып табылатын үлгілер.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Топ активтің немесе міндеттеменің табиғаты, сипаттамалары және тәуекелдері негізінде активтер мен міндеттемелердің жіктелуін, сондай-ақ әділ құн иерархиясындағы деңгейін анықтады.

2021 жылдың 31 желтоқсан	Бағалау күні	Бастапқы деректерді қолданумен әділ құнын бағалау					Танылмаған пайда/ (залал)
		1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны	
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер							
Басқа жиынтық табысы арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	2021 жылдың 31 желтоқсан	-	-	21.053	21.053	21.053	-
Негізгі құралдар – жер, ғимараттар, көлік құралдары	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	-	1.026.677	1.026.677	1.026.677	-
Әділ құны ашылатын активтер							
Ақшалай қаражат және оның баламалары	2021 жылдың 31 желтоқсан	28.671.599	35.781.163	-	64.452.762	64.452.762	-
Кері репо операциялары	2021 жылдың 31 желтоқсан	-	4.214.269	-	4.214.269	4.214.269	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	2021 жылдың 31 желтоқсан	34.379.345	-	-	34.379.345	34.430.667	51.322
Басқа қаржылық активтер	2021 жылдың 31 желтоқсан	-	-	415.774	415.774	415.774	-
Әділ құны ашылатын міндеттемелер							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	2021 жылдың 31 желтоқсан	-	86.830.269	-	86.830.269	86.830.269	-
Басқа қаржылық міндеттемелер	2021 жылдың 31 желтоқсан	-	-	27.674	27.674	27.674	-
2020 жылдың 31 желтоқсан							
2020 жылдың 31 желтоқсан	Бағалау күні	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны	Әділ құны	Танылмаған пайда/ (залал)
Әділ құны бойынша бағаланатын активтер							
Басқа жиынтық табысы арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	-	21.053	21.053	21.053	-
Негізгі құралдар – жер, ғимараттар, көлік құралдары	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	-	1.069.075	1.069.075	1.069.075	-
Әділ құны ашылатын активтер							
Ақшалай қаражат және оның баламалары	2020 жылдың 31 желтоқсан	5.384.580	41.433.294	-	46.817.874	46.817.874	-
Кері репо операциялары	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	1.296.477	-	1.296.477	1.296.477	-
Инвестициялық бағалы қағаздар	2020 жылдың 31 желтоқсан	29.142.517	-	-	29.142.517	29.152.006	9.489
Басқа қаржылық активтер	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	-	304.632	304.632	304.632	-
Әділ құны ашылатын міндеттемелер							
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	64.690.851	-	64.690.851	64.690.851	-
Басқа қаржылық міндеттемелер	2020 жылдың 31 желтоқсан	-	-	14.542	14.542	14.542	-

*(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)***24. Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)****Бағалау үлгілері мен жорамалдар**

Қаржылық есептілікте әділ құны бойынша көрсетілетін активтер мен міндеттемелердің, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша бағаланбайтын, бірақ әділ құны ашылатын баптардың әділ құнын белгілеу үшін пайдаланылған үлгілер мен жорамалдар төменде сипатталған.

Әділ құны олардың теңгерімдік құнына шамамен тең активтер

Өтімді немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың әділ құны теңгерімдік құнына шамамен тең деп болжанады. Бұл жорамал сондай-ақ белгіленген өтеу мерзімі жоқ талап етілетін салымдар мен жинақ ақша шоттарына да қолданылады.

Амортизацияланған құн бойынша есепке алынатын қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер

Бағасы белгіленген облигациялардың әділ құны есептік күнгі белгіленген бағаларға негізделеді. Бағасы белгіленбеген құралдардың, кредиттік ұйымдардағы қаражаттың, клирингтік қатысушылардың қаражатының, басқа қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны, талаптары, кредиттік тәуекелі және өтеу мерзімі ұқсас берешек бойынша қазіргі сәтте бар мөлшерлемелерді пайдалана отырып, болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бағаланады.

Негізгі құралдар – ғимараттар

Жылжымайтын мүлік нысандарының әділ құны нарықпен салыстыру әдісінің және дисконтталған ақша ағындары әдісінің көмегімен анықталды. Бағалаушының нарықпен салыстыру әдісі бойынша жасаған бағалауы нақты жылжымайтын мүлік нысанының сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жағдайындағы айырмашылықтарды ескере отырып айтарлықтай түзетілген нарықтық операциялар бағасына негізделген.

Дисконтталған ақша ағындары әдісі бойынша, әділ құн активтің қызмет ету мерзімі ішінде иеленуге байланысты пайдалар мен міндеттемелерге қатысты жорамалдарды пайдалана отырып бағаланады. Бұл әдіс жылжымайтын мүлік нысанына қатысу үлесі бойынша ақша ағындарының бірізділігін болжауды қамтиды. Болжалды ақша ағындарының осы бірізділігіне қатысты нарықтық деректер негізінде алынған дисконттау мөлшерлемесі қолданылады, нәтижесінде активке байланысты кіріс ағынының келтірілген құны белгіленеді.

Негізгі құралдар – жер

Жылжымайтын мүлік нысандарының әділ құны нарықпен салыстыру әдісінің көмегімен анықталды. Бағалаушының жасаған бағалауы нақты жылжымайтын мүлік нысанының сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жағдайындағы айырмашылықтарды ескере отырып айтарлықтай түзетілген нарықтық операциялар бағасына негізделген.

Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер және әділ құн бойынша бағаланатын 3-деңгейдегі қаржылық емес құралдардың негізгі жорамалдардағы өзгерістерге сезімталдығы

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатқызылған Топ ғимараттарының әділ құнын бағалаудың бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістерге сезімталдығы ұсынылған:

<i>Бақыланбайтын бастапқы деректер</i>	<i>Мәні</i>	<i>Бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістер</i>	<i>Әділ құнға әсер етуі</i>
Дисконттау мөлшерлемесі	26,22%	+1%	(52.219)
		-1%	59.312

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

24. Әділ құнды бағалау (жалғасы)

2020 жылдың

<i>Бақыланбайтын бастапқы деректер</i>	<i>Мәні</i>	<i>Бақыланбайтын бастапқы деректердегі өзгерістер</i>	<i>Әділ құнға әсер етуі</i>
Дисконттау мөлшерлемесі	15,72%	+1%	(32.601)
		-1%	37.029

25. Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Төмендегі кестелерде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржылық міндеттемелерге қарсы өзара есепке алынған қаржылық активтер, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есеп алуға әкелмейтін, заңды қорғаумен қамтамасыз етілген неттинг туралы бас келісімдердің және ұқсас келісімдердің (ISDA, RISDA және ұқсас) салдары ұсынылған:

	<i>Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған қаржылық активтердің таза мөлшері</i>	<i>Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған қаржылық міндеттемелердің таза мөлшері</i>	<i>Өзара есепке алынуы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмеген байланысты сомалар</i>	<i>Алынған ақшалай қамтамасыз ету</i>	<i>Таза сома</i>
2021 жылдың 31 желтоқсанда					
Қаржылық активтер					
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	4.245.575.870	–	(4.245.575.870)	–	–
Жиыны	4.245.575.870	–	(4.245.575.870)	–	–
Қаржылық міндеттемелер					
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	–	(4.245.575.870)	4.245.575.870	–	–
Жиыны	–	(4.245.575.870)	4.245.575.870	–	–
2020 жылдың 31 желтоқсанда					
Қаржылық активтер					
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	1.425.047.691	–	(1.425.047.691)	–	–
Жиыны	1.425.047.691	–	(1.425.047.691)	–	–
Қаржылық міндеттемелер					
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	–	(1.425.047.691)	1.425.047.691	–	–
Жиыны	–	(1.425.047.691)	1.425.047.691	–	–

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

26. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімін талдау

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзімдері бойынша активтер мен міндеттемелер ұсынылған.

	2021 жылдың 31 желтоқсан			2020 жылдың 31 желтоқсан		
	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны	Бір жылдың ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары	64.452.762	–	64.452.762	46.817.874	–	46.817.874
Кредиттік ұйымдардағы қаражат	–	–	–	1.296.477	–	1.296.477
Кері репо операциялары	4.214.269	–	4.214.269	–	–	–
Орталық контрагенттің қаржылық активтері	4.245.575.870	–	4.245.575.870	1.425.047.691	–	1.425.047.691
Инвестициялық бағалы қағаздар	34.379.345	–	34.379.345	29.142.517	–	29.142.517
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік бағалы қағаздар	–	21.053	21.053	–	21.053	21.053
Қауымдастырылған компанияға салынатын инвестициялар	–	90.537	90.537	–	91.548	91.548
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	78.297	–	78.297	11.476	–	11.476
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	–	1.878	1.878	–	1.395	1.395
Негізгі құралдар	–	1.408.676	1.408.676	–	1.347.229	1.347.229
Материалдық емес активтер	–	1.307.888	1.307.888	–	1.033.423	1.033.423
Берілген аванстар	16.818	557.835	574.653	11.614	650.606	662.220
Басқа активтер	462.625	–	462.625	328.933	–	328.933
Жиыны	4.349.179.986	3.387.867	4.352.567.853	1.502.748.130	3.053.706	1.505.801.836
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	86.830.269	–	86.830.269	64.690.851	–	64.690.851
Орталық контрагенттің қаржылық міндеттемелері	4.245.575.870	–	4.245.575.870	1.425.047.691	–	1.425.047.691
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	3.504	–	3.504	3.784	–	3.784
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	–	191.506	191.506	–	131.773	131.773
Алынған аванстар	51.206	–	51.206	31.616	–	31.616
Басқа міндеттемелер	201.537	–	201.537	91.417	–	91.417
Жиыны	4.332.662.386	191.506	4.332.853.892	1.489.865.359	131.773	1.489.997.132
Таза жайғасым	16.517.600	3.196.361	19.713.961	12.882.771	2.921.933	15.804.704

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

27. Байланысты тараптармен жасалатын операциялар

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» 24 ХҚЕС (IAS) сәйкес тараптардың бірі басқа тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылау немесе оларға елеулі ықпал ету мүмкіндігі бар тараптар байланысты болып саналады. Тараптар байланысты болып табылады ма екенін шешкен кезде тараптардың құқықтық нысаны ғана емес, олардың қатынастарының мазмұны ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жасала алмайтын мәмілелер жасай алады. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланысты емес тараптар арасындағы мәмілелердің бағасы мен талаптарынан өзгеше болуы мүмкін.

Топ пен басқа байланысты тараптар арасындағы операциялар туралы толық мәліметтер төменде ашылған:

	2021 жылдың 31 желтоқсан		2020 жылдың 31 желтоқсан			
	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал	Басқа байланысты тараптар	Негізгі басқарушылық персонал		
Ақшалай қаражат және оның баламалары	11.482.909	22.668.612	–	5.384.203	13.693.519	–
Инвестициялық бағалы қағаздар	33.420.306	–	–	28.723.307	–	–
Берілген аванстар	–	557.881	–	–	650.606	–
Басқа активтер	19.029	46.446	–	30.452	39.443	65
Клирингтік қатысушылардың қаражаты	–	1.114.274	–	–	3.561.366	–
Алынған аванстар	–	5.553	–	–	1.551	–
Басқа міндеттемелер	–	5.385	–	–	3.106	9.598

2021 жылдың 31 желтоқсанда және 2020 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылдарға арналған жиынтық табыс туралы есепте байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша туындаған келесі сомалар көрсетілген.

	31 желтоқсанда аяқталған жылға					
	2021 жылдың			2020 жылдың		
	Басқа байланысты тарапта	Негізгі басқарушылық персонал		Басқа байланысты тарапт	Негізгі басқарушылық персонал	
Комиссиялық кірістер	187.446	443.369	–	313.574	448.363	–
Пайыздық кірістер	–	–	–	1.992.200	–	–
Басқа кірістер	–	–	–	–	–	–
Операциялық шығыстар	–	–	–	–	(94.632)	–

Негізгі басқарушылық персоналдың 13 мүшесінің сыйақылары (2020 жылы: негізгі басқарушылық персоналдың 13 мүшесі) келесідей ұсынылған.

	2021 жыл	2020 жыл
Атқарушы органның мүшелерінің сыйақылары	195.186	232.904
Басқару органыңы сыйақылары	52.958	59.467
Басқа лауазымды тұлғалар	13.945	12.116
Әлеуметтік салық	21.752	28.474
Жиыны	283.841	332.961

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

28. Есептік күннен кейін болған оқиғалар

Қазақстанда 2022 жылдың қаңтар айының басында баға белгілеудің нарықтық тетігіне көшуге байланысты сұйылтылған газ бағасының күрт өсуіне қарсы наразылықтар білдіру басталды. Назылықтар Қазақстанның батысындағы газ өндіретін Жаңаөзен қаласында басталып, кейін Алматы мен елдің басқа қалаларына тарады. Назылық білдірушілер экономикалық талаптардан саяси талаптарға, соның ішінде Үкіметтің қызметті доғаруы туралы талаптарға көшті. 4-5 қаңтарда Алматыдағы наразылықтар жаппай тәртіпсіздіктерге, соның ішінде үкімет ғимараттарын өртеп, тонауға ұласты, ал билік қаланы бақылаудан айырылды. Қазақстанда төтенше жағдай жарияланды. 6 қаңтарда Қазақстан Президентінің сұрауы бойынша Қазақстанда ҰҚШҰ операциясы жарияланған болатын, соның нәтижесінде 7 қаңтарда Қазақстан билігі елде тәртіптің қалпына келтірілгенін хабарлады.

Осы жағдайларда Топтың жұмысы қатысушыларының 2022 жылдың 5 қаңтарында сауда жасауға және есеп айырысуларына мүмкіндік беретіндей ұйымдастырылды, бұл ретте қызметкерлердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында олардың нақты түрде қатысуы барынша азайтылды. Сондай-ақ, ақырында орын алған сол күні интернет байланысының айырылу қаупін ескере отырып, «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ-мен резервтік байланыс арнасына көшу жүзеге асырылды, бұл интернет ажыратылғаннан кейін де клиринг пен есеп айырысу аяқтауға мүмкіндік берді. 2022 жылдың 06 қаңтарда Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі мен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (ҚРҰБ) бірлескен бұйрықпен 2022 жылдың 6 қаңтардан бастап қаржы нарығының барлық субъектілерінің, оның ішінде банктердің, брокерлік ұйымдардың, Биржаның, «Бағалы қағаздар орталық депозитарийі» АҚ және «Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» РМК, қызметін уақытша тоқтату туралы шешім қабылдады.

2022 жылдың 6 қаңтарда 2022 жылдың 06 қаңтардағы есеп айырысу күнімен қор және валюта нарықтарындағы барлық мәмілелер бойынша міндеттемелерді/талаптарды орындау күнін келесі есеп айырысу күні 10 қаңтарға ауыстыру қажеттілігі туралы шешім қабылданды. 2022 жылдың 9 қаңтарда ҚРҰБ «Қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету шаралары туралы» ақпараттық хабарламаны жариялады, онда интернет желісінің тұрақсыз жұмыс істеуіне және Алматы қаласында және басқа аймақтарда жалғасып жатқан терроризмге қарсы операцияға байланысты, халық пен бизнес үшін банктік қызмет көрсетудің басымдылығы мен әлеуметтік маңыздылығын ескере отырып, банк жүйесінің жұмысын қалпына келтіру кезең-кезеңімен жүзеге асырылады деп айтылған болатын.

Жалғасып жатқан төтенше жағдайға және коменданттық сағаттың сақталып жатқан шектеулеріне байланысты және бұдан әрі террористтік қауіп-қатердің жоғары деңгейінің сақталуына байланысты, 2022 жылдың 10 қаңтары мен 21 қаңтары аралығында Биржада барлық биржалық нарықтарда сауда жүргізудің қысқартылған тәртібі әрекет етті.

2022 жылдың 21 ақпанда Ресей Федерациясы бұрын мойындалмаған Донецк және Луганск халық республикалары деп аталатындардың тәуелсіздігін мойындады. 24 ақпанда Ресей Федерациясының Президенті Владимир Путин Донбасс республикалары басшыларының үндеуіне жауап ретінде арнайы әскери операция жүргізу туралы шешім қабылдады. Ресей Федерациясының әрекеттерін бірталай әлемдік қауымдастық елдері мен халықаралық ұйымдар айыптады. Әскери операция сонымен қатар елді әлемдік экономикадан ішінара оқшаулауға, Ресей Федерациясының бірқатар спорттық және басқа да халықаралық іс-шараларға қатысуын шектеуге бағытталған Ресей Федерациясына қарсы жаңа халықаралық санкцияларға апарып соқты. Жаһандық деңгейде жоғарыда аталған санкциялар халықаралық сауданың қысқаруына және азық-түлік пен энергия тасымалдаушылары бағасының күрт өсуіне әкелді.

Батыс елдерінің жауап санкциялары Ресей Федерациясының да, Қазақстанның да қор нарықтарына қатты әсер етті. Ақпан айының қорытындысы бойынша Биржа индексінің мәні 3361,98 тармаққа дейінгі (минус 5,28%) деңгейге төмендеді. Бір сауда сессиясындағы теңгенің долларға шаққандағы бағамы 6,6%-ға төмендеді. Бірнеше күннің ішінде қор нарығындағы сауда-саттық жабылып тұрды, сосын барлық Биржа алаңдарының жұмысы қалпына келтірілді. 01 наурыздан бастап Биржа ресейлік эмитенттердің бағалы қағаздарымен сауда-саттықты тоқтатты, олармен операциялар жасауға шектеулер енгізілді.

Валюта бағамына қысымды төмендету мақсатында ҚРҰБ базалық мөлшерлемені шұғыл түрде 10,25%-дан 13,5%-ға дейін көтерді. Қазақстанның қаржы нарығына қысымның күшеюі жағдайында Ұлттық банк пен Үкімет бірлескен іс-әрекеттер жоспарын жүзеге асыруға кірісті.

(егер өзгесі көрсетілмесе, мың қазақстандық теңгемен)

28. Есептік күннен кейін болған оқиғалар (жалғасы)

Ресей Федерациясының әскери операциясы Топтың қызметіне шектеулі әсер етті. Атап айтқанда, Биржа санкцияға ұшыраған банктерде ашылған корреспонденттік және ағымдағы шоттар бойынша операцияларды тоқтатты. Соның ішінде Биржа кредиттік және беделді тәуекелдерді азайту мақсатында, өз портфелін, клирингтік қатысушылардың қамтамасыз ету портфелін және клиринг қорларының портфелін инвестициялау бойынша брокерлік қызметтер көрсететін ұйымды ауыстыру бойынша жұмыстар жүргізді. «Қазақстан Халық Банкінің еншілес ұйымы «Halyk Finance» АҚ-мен және «Halyk Global Markets» АҚ-мен номиналды ұстау ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығымен брокерлік қызметтер көрсету туралы шарттар жасалды.

Топ басшылығы Ресей Федерациясының Украинадағы әскери операциясына байланысты оқиғалар Топ қызметінің үздіксіздігіне әсер етпейді, алайда Ресейге қарсы санкциялар сатып алынатын тауарлар, жұмыстар мен қызметтер бағасының өсуі түріндегі Топтың қызметіне әсер етуі мүмкін деп санайды.

Компания «eTrade.kz» ЖШС жалғыз қатысушысы ретінде серіктестіктің жарғылық капиталын 153.150.000 теңгеге дейін ұлғайту туралы шешім қабылдады (Биржаның Директорлар кеңесі отырысының 29.11.2021ж. №67 хаттамасы). Биржа 07.02.2022ж. қолма-қол ақшасыз аударым арқылы 151.205.000 теңге мөлшеріндегі ақшалай қаражат салды. Биржа басшылығы «eTrade.kz» жауапкершілігі шектеулі серіктестігін қайта құру жолымен «KASE клирингтік орталығы» акционерлік қоғамын құру туралы шешім қабылдады (Биржаның Директорлар кеңесі отырысының 28.03.2022 ж. №10 хаттамасы).